

# **Bestuursrapportage**

## **2018 – II**

**Gemeente Emmen  
Financieel en BedrijfsvoeringsAdvies  
November 2018**

## Inhoudsopgave

<b>1</b>	<b>Inleiding</b>	<b>3</b>
1.1	Aanleiding	3
1.2	Opbouw rapport	3
<b>2</b>	<b>Samenvatting</b>	<b>4</b>
2.1	Beleidsmatige ontwikkelingen	4
2.2	Financiële ontwikkelingen	4
<b>3</b>	<b>Ontwikkelingen en stand van zaken per programma</b>	<b>4</b>
3.1	Programma 1 Inwoners en bestuur	6
3.2	Programma 2 Economie en werkgelegenheid	10
3.3	Programma 3 Veiligheid	14
3.4	Programma 4 Onderwijs en Jeugd	17
3.5	Programma 5 Bouwen, wonen en milieu	20
3.6	Programma 6 Inkomensondersteuning	27
3.7	Programma 7 Openbare ruimte en Verkeer en vervoer	31
3.8	Programma 8 Sport en cultuur	36
3.9	Programma 9 Sociaal Domein	39
3.10	Programma 10 Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen	46
<b>4</b>	<b>Paragraaf sociaal domein</b>	<b>50</b>
<b>5</b>	<b>Oplossingsrichtingen</b>	<b>51</b>
<b>6</b>	<b>Grote Projecten</b>	<b>53</b>
<b>Bijlage 1</b>	<b>Budgettair neutrale posten</b>	<b>59</b>
<b>Bijlage 2</b>	<b>Onderuitputting kapitaallasten en volumes</b>	<b>60</b>
<b>Bijlage 3</b>	<b>Begrotingswijzigingen n.a.v. collegebesluit</b>	<b>61</b>

# 1 Inleiding

## 1.1 Aanleiding

Voor u ligt de Berap 2018-II, de tweede bestuursrapportage van dit jaar. Deze rapportage beschrijft de relevante ontwikkelingen binnen de tien beleidsprogramma's van de programmabegroting, zoals die zich hebben voorgedaan tijdens de verslagperiode t/m september 2018. De rapportage gaat in op:

- de bestuurlijk vastgestelde doelstellingen en beleid, de voorgenomen activiteiten in dat kader en de belangrijke projecten;
- de budgettaire ontwikkelingen (groter dan of gelijk aan € 50.000 per taakveld);
- ontwikkelingen m.b.t. de reeds gesignaleerde en/ of nieuwe risico's;
- overige relevante punten.

Basis voor de Berap 2018-II is de Programmabegroting 2018.




## 1.2 Opbouw rapport

Hoofdstuk 2 bevat een samenvatting van de financiële analyse die gebaseerd is op de managementrapportages tot en met september. In het overzicht worden de begrote en geprognosticeerde baten en lasten per programma en de reservemutaties gepresenteerd.

In hoofdstuk 3 worden per beleidsprogramma de ontwikkelingen en de stand van zaken tot en met verslagperiode september 2018 gerapporteerd. De rapportage heeft per programma de volgende vaste indeling:

1. **Beleid en projecten:** gerapporteerd wordt over de bestuurlijke doelstellingen en het beleid van het programma, de voorgenomen activiteiten die daarbij horen en de (eventuele) projecten die deel uitmaken van het programma. De grote projecten zijn opgenomen in een apart hoofdstuk.

De beleidsrapportage per programma vindt via een stoplicht rapportage plaats:

	De prestatie is gerealiseerd <i>danwel</i> loopt volgens planning
	De prestatie is deels gerealiseerd <i>danwel</i> vertraging in de planning
	De prestatie is niet gerealiseerd <i>danwel</i> nog niet opgestart

In het rechter tekstvak is een toelichting opgenomen.

2. **Budgettaire ontwikkelingen:** de budgettaire ontwikkelingen binnen het programma worden in beeld gebracht, inclusief een begrotingsprognose ultimo 2018 en een toelichting op de belangrijkste afwijkingen, inclusief reservemutaties.
3. **Risico's:** gerapporteerd wordt over de ontwikkelingen binnen de bestaande risico's en over eventuele nieuwe risico's.

In hoofdstuk 4 is een paragraaf opgenomen met betrekking tot het Sociaal Domein. In hoofdstuk 5 zijn oplossingsrichtingen opgenomen en in hoofdstuk 6 wordt verslag gedaan van de grote projecten.

In de bijlagen wordt er ingegaan op de budgettaire neutrale posten (bijlage 1) en de onderuitputting kapitaallasten en volumes (bijlage 2). Ook is een overzicht opgenomen van de collegebesluiten die hebben geleid tot een begrotingswijziging (bijlage 3).

## 2 Samenvatting

### 2.1 Beleidsmatige ontwikkelingen

Over de beleidsmatige ontwikkelingen, zoals die zich hebben voorgedaan vanaf het vaststellen van de begroting 2018 tot het moment van opstellen van de bestuursrapportage, wordt in hoofdstuk 3 per programma gerapporteerd. De voortgang van de projecten is opgenomen in hoofdstuk 6.

### 2.2 Financiële ontwikkelingen

Op basis van de managementrapportages t/m september 2018 is onderstaande financiële analyse opgesteld. In dit overzicht worden de budgettaire afwijkingen per programma weergegeven.

Laten/ Baten	Programma (bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Prognose ultimo	Afwijking	
Lasten	1. Inwoners en Bestuur	9.782	9.679	102	v
	2. Economie en werkgelegenheid	9.698	9.398	300	v
	3. Veiligheid	9.225	9.225	0	
	4. Onderwijs en jeugd	48.480	48.618	-138	n
	5. Bouwen, wonen en milieu	41.291	41.474	-183	n
	6. Inkomensondersteuning	66.872	65.765	1.107	v
	7. Openbare ruimte en Verkeer en vervoer	28.107	27.431	676	v
	8. Sport en cultuur	16.405	16.555	-150	n
	9. Sociaal domein	154.533	159.150	-4.617	n
	10. Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen	36.742	37.767	-1.025	n
<b>Totaal lasten</b>		<b>421.135</b>	<b>425.063</b>	<b>-3.928</b>	<b>n</b>
Baten	1. Inwoners en Bestuur	2.018	2.017	0	
	2. Economie en werkgelegenheid	1.199	1.199	0	
	3. Veiligheid	75	75	0	
	4. Onderwijs en jeugd	37.006	37.006	0	
	5. Bouwen, wonen en milieu	36.991	37.541	550	v
	6. Inkomensondersteuning	54.644	56.262	1.618	v
	7. Openbare ruimte en Verkeer en vervoer	5.454	4.774	-680	n
	8. Sport en cultuur	2.261	2.261	0	
	9. Sociaal domein	4.895	4.895	0	
	10. Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen	260.294	258.300	-1.994	n
<b>Totaal baten</b>		<b>404.836</b>	<b>404.330</b>	<b>-506</b>	<b>n</b>
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>		<b>-16.299</b>	<b>-20.733</b>	<b>-4.435</b>	<b>n</b>
<b>Reserve mutaties</b>					
Stortingen		4.657	6.104	-1.447	n
Onttrekkingen		17.812	17.812	0	
<b>Totaal reserve mutaties</b>		<b>-13.156</b>	<b>-11.709</b>	<b>-1.447</b>	<b>n</b>
<b>Saldo na reservemutaties</b>		<b>3.143-</b>	<b>-9.024</b>	<b>-5.882</b>	<b>n</b>

Het overzicht is exclusief de budgettaire neutrale posten (bijlage 1) en de invulling van de stelpost onderuitputting kapitaallasten en volumes (bijlage 2).

De stand na de Berap 2018-I en de raadsbrief m.b.t. de meicirculaire is het vertrekpunt voor de tweede bestuursrapportage (bedragen x € 1.000):

Resultaat 2018 volgens Berap 2018-I	3.278 n
Raadsbrief meicirculaire	139 v
Afronding	4 n
<b>Vertrekpunt Berap 2018-II</b>	<b>3.143 n</b>

De afwijkingen in Berap 2018-II worden op hoofdlijnen (afwijkingen > € 250.000) veroorzaakt door een aantal grote niet beïnvloedbare posten zoals:

		Inc.	Struct.	Inc./Struct.	
Prog 5	7.4 Milieubeheer	365	0	0	
Prog 6	6.3 Inkomensregelingen	136	-167	2.893	
Prog 7	2.1 Verkeer en Vervoer	250	75	0	
Prog 7	0.63 Parkeerbelasting/ 2.2 Parkeren	0	0	-401	
Prog 9	St. De Toegang (meerdere taakvelden)	0	0	-965	
Prog 9	6.5 Arbeidsparticipatie	-300	0	0	
Prog 9	6.81 Geescaleerde zorg 18+	-900	0	0	
Prog 9	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	-2.480	
Prog 9	6.72 Maatwerkdienstverlening 18+	0	400	-500	
Prog 9	Storting in reserve sociaal domein	-1.007	0	0	
Prog 10	0.7 Algemene uitkering	-2.096	0	0	
DIVERS	Bedrijfsvoering (meerdere taakvelden)	0	0	-1.509	
Overige afwijkingen (< € 250.000)		313	11	0	
<b>Afwijkingen Berap 2018-II</b>		<b>-3.239</b>	<b>319</b>	<b>-2.962</b>	
<b>SALDO</b>					<b>-5.882</b>

De bestuursrapportage kent een totaal aan ontwikkelingen van € 5.882.000 nadelig. Het verwachte resultaat voor 2018 komt daarmee uit op € 9.024.000 nadelig. Wat het structurele effect is van Berap 2018-II, is op onderdelen nog onduidelijk (daarom is de kolom 'Inc./ Struct.' in het bovenstaande overzicht toegevoegd). Hierover bent u reeds geïnformeerd door middel van de raadsbrief 'voortblik resultaat 2018 volgens Berap 2018-II'.

De oplossingsrichtingen bedragen in totaal € 3.054.000. Het verwachte tekort kan daarmee worden terug gebracht tot € 5.970.000. In hoofdstuk 5 is een specificatie opgenomen van de oplossingsrichtingen.

In de achterliggende paragrafen worden de budgettaire ontwikkelingen per programma weergegeven. Daarnaast zijn de reservemutaties per programma terug te vinden.

Ook is er per programma aangegeven of er nog risico's spelen die het verwachte resultaat over 2018 negatief kunnen beïnvloeden.






### 3 Ontwikkelingen en stand van zaken per programma

In dit hoofdstuk worden per beleidsprogramma de ontwikkelingen en de stand van zaken tot en met de verslagperiode september 2018 gerapporteerd.

#### 3.1 Programma 1 Inwoners en bestuur

##### 3.1.1. Beleid

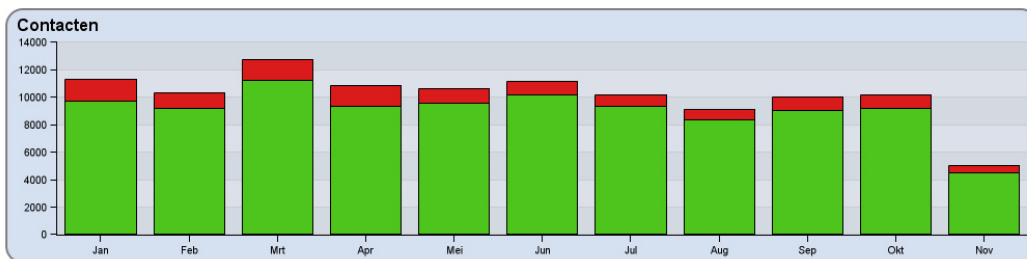
Wat hebben we bereikt in 2018?		
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan		
MEER VAN DE SAMENLEVING		
Een langere termijn koers voor Emmen bepalen.		De strategienota is door uw raad vastgesteld en daarmee is de koers bepaald. Beleids- en uitvoeringsplannen worden getoetst aan de ambities en streefbeelden uit de strategienota.
Meer invloed van de burger in de eigen leefomgeving zowel fysiek als sociaal.		<p>Met de burgerbegroting en burgergericht beheer geven we onze inwoners rechtstreeks invloed en zeggenschap over wat er in hun directe omgeving gebeurt. De burgerbegroting in Emmerhout en Nieuw-Dordrecht is geëvalueerd. De burgerbegroting wordt in deze wijk en dit dorp in 2019 voortgezet. Gekeken wordt naar verbreding van de burgerbegroting.</p> <p>In het najaar wordt de eerste aanzet voor een agenda 'democratie dichterbij' gemaakt, startende met vier platform overleggen en de themabijeenkomst van de raad eind november.</p> <p>Naar aanleiding van het rapport van de RKE met betrekking tot de EOP's heeft de werkgroep 'maten in maatwerk' een advies uitgebracht. Dit advies wordt eind 2018 aan de raad voorgelegd.</p> <p>Het Grote Voor Elkaar Festival krijgt, in aansluiting op de agenda 'democratie dichterbij', een vervolg in 2019. Op welke wijze daar invulling aan gegeven wordt, zal medio 2019 zijn beslag krijgen.</p> <p>Met burgergericht beheer heeft de organisatie de afgelopen periode meerdere ervaringen opgedaan. Bijvoorbeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- in Zwartemeer is samen met de Dorpsraad een pilot over maaien in het dorp doorgevoerd</li> <li>- In Emmerhout zijn enkele groenprojecten gerealiseerd. Te weten: BeeHighway (Bijensnelweg) en een Fruitbomenproject</li> <li>- In Nieuw-Dordrecht heeft de Dorpscoöperatie het onderhoud van de begraafplaats in eigen beheer genomen</li> <li>- in Klazienaveen zijn we in 2017 aan de Loperstraat met een bewonersinitiatief gestart met betrekking tot het wegwerken van achterstallig onderhoud, het aantrekkelijk maken van een vijver en het tegengaan van overlast door hangjongeren.</li> <li>- in De monden zijn werkgroepen geformeerd op basis van de thema's uit de sociale gebiedsagenda. Zij werken aan de inhoud van de gewenste doelen. Daarin wordt samengewerkt door professionals en bewoners.</li> </ul>
Positieve beeldvorming over de gemeente Emmen als aantrekkelijke werk-, woon- en leefgemeente.		De opdrachtformulering voor Stichting Marketing Regio Emmen is voor 2018 aangescherpt. Tijdens de nieuwe bewonersbijeenkomst is er een presentatie van SMRE geweest. Daaruit blijkt dat het percentage inwoners dat de gemeente Emmen bij anderen aanbeveelt is gestegen.
Een hoge(re) opkomst bij verkiezingen		Er is een 'menukaart' ontwikkeld om de opkomst te bevorderen. De organisatie van debatten is met ambtelijke capaciteit ondersteund, het slotdebat is door de gemeente georganiseerd. Voor de extra kosten die zijn gemaakt wordt binnen de bestaande budgetten dekking gezocht.

<b>BESTUURLIJKE SAMENWERKING</b>	
Bestuurlijke samenwerking op vastgestelde thema's leefbaarheid, toerisme en recreatie, Omgevingswet en bereikbaarheid verder concretiseren.	 De gemeenteraden van Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen hebben een richtinggevend besluit genomen over de Beleidsagenda BOCE.  De gemeente Emmen heeft in de Algemene Ledenvergadering van de VNG ingestemd met het Interbestuurlijk Programma.
Informatisering en digitale dienstverlening verbeteren.	 Emmen draagt bij vanuit twee invalshoeken bij aan het landelijk programma 'Samen organiseren'. Emmen bepaalt de jaarlijkse financiële bijdrage voor Gemeentelijke Basisprocessen Inkomen (GBI) en levert daarnaast op veel vlakken capaciteit als het gaat om GBI, omgevingswet, digitale identiteit, generieke digitale infrastructuur (GDI) en de kerngroep Common Ground.  We zijn bezig met de ontwikkeling van een stemapp, die we ook kunnen inzetten voor e-participatie.
<b>DIENSTVERLENING</b>	
Het dienstverlening proces en het (digitaal of fysiek) kanaal zijn afgestemd op de behoefte van de klant. Hiermee staat de klant centraal.	 Vanaf oktober wordt er gewerkt volgens de normen uit het nieuwe dienstverleningshandvest. Hierop vindt monitoring plaats. <i>Voor de cijfers rondom afgehandelde contacten en zaken zie verderop.</i> Daarnaast gaan wij onze servicenormen toetsen bij inwoners en organisaties om nog beter aan te sluiten bij hun wensen en behoeften en onze dienstverlening door te blijven ontwikkelen.  Er zijn 3 processen (externe evenementen, schulddienstverlening en interne evenementen) via de methode 'klantreis' uitgewerkt. Bij deze methode wordt de 'reis' die een inwoner moet afleggen om een product te ontvangen in beeld gebracht. Het doel hiervan is om inzicht te krijgen waar de inwoner tegen aanloopt en dit weer als input te gebruiken om het proces te verbeteren en daarmee de dienstverlening naar onze inwoners.  Circa 80 medewerkers van de gemeente Emmen hebben een training gevolgd over het herkennen van laaggeletterdheid.  Er is een brievenbrigade actief die alle bekende brieven en formulieren (ook digitaal) bekijkt en indien nodig verbeteringen aanbrengt, zodat de brieven en formulieren van de gemeente begrijpelijk zijn.
Klanten zijn tevreden over de manier waarop zij door de gemeente zijn geholpen met hun vraag. Zij voelen zich gehoord, serieus genomen en op de juiste wijze aangesproken.	 Uit de klantcontact-monitor KCM blijkt dat de klanttevredenheid over het algemeen goed is. De tijdigheid van de afhandeling van contacten is verbeterd, maar het kan nog beter.  Emmen is benoemd tot Regenbooggemeente en op 11 oktober is de regenboogvlag uitgehangen. Dit krijgt een vervolg door middel van een verbeterplan voor de positie van LHBT's.
Medewerkers helpen klanten zoals zij zelf geholpen zouden willen worden. Medewerkers verrassen klanten met de service die zij bieden.	 Houding en gedrag van medewerkers is belangrijk in een mensgerichte dienstverlening. We hebben in de verbetering goede stappen gezet, maar het kan nog beter. De gezette stappen zijn onder andere de volgende: -Er is gesproken met klanten (bijv ondernemers) en de bevindingen zijn gedeeld met medewerkers om verbeteringen te bespreken. -De klant bepaalt wanneer wij terug bellen. -Verbetering in de leesbaarheid en begrijpelijkheid van brieven en formulieren.  Bij een gratis huwelijk mogen nu maximaal vier getuigen en gasten aanwezig zijn. Tot voor kort mochten er volgens de gemeentelijke verordening slechts twee getuigen aanwezig zijn  Als de situatie erom vraagt, doen we de aanvraag en afgifte van het paspoort bij inwoners thuis.

Het proces is voor de klant zo veel mogelijk transparant en digitaal te volgen.	😊	Vanaf 1 april kunnen inwoners de contacten die zij met de Gemeente Emmen hebben (naast de zaken en documenten) nalezen op 'Mijn Loket'.
Het gemeentelijke privacy beleid is leidend voor trajecten waar persoonsgegevens worden verwerkt. De grondrechten van onze inwoners zijn ook bij digitale dienstverlening beschermd.	😊	Er zijn nieuwe convenanten/ bewerkings- of verwerkingsovereenkomsten opgesteld voor het gebruik van persoonsgegevens door aan de gemeente gelieerde bedrijven. Voor externe partners (Area, RUD) moet dit nog uitgezocht worden. Op grond van de Suwinet moet de privacy geborgd zijn.  Inmiddels is de nieuwe AVG van start en is er een workshop geweest van de VNG over de AVG. Ambtenaren zijn getraind in het herkennen van valse brondocumenten en identiteitsbewijzen.  Wij zijn aangesloten bij LAA Landelijke Adresfraude Aanpak.
Klanten kunnen op meerdere manieren via social media in contact komen en zijn met de gemeente.	😊	Het gebruik van sociale media bevindt zich nog steeds in een experimentele fase. Inwoners kunnen ons via verschillende social media kanalen bereiken (Twitter, Facebook en WhatsApp).

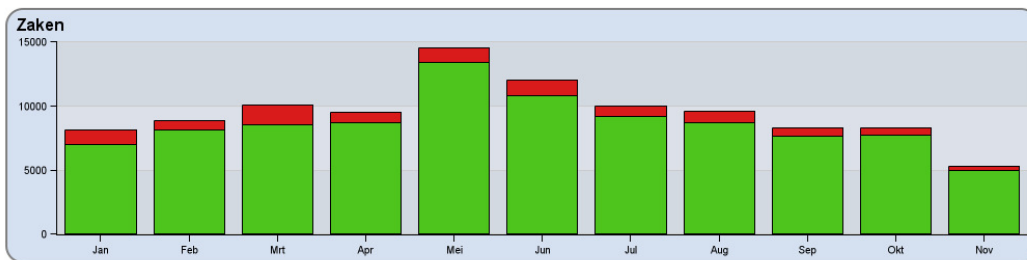
### Cijfers rondom aantal afgehandelde contacten en zaken.

Aantal afgehandelde contacten (tijdig/te laat), waarvan de streefdatum in de maand ligt.



	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov
Percentage te laat	13,73%	10,87%	11,89%	14,08%	9,97%	9,23%	8,08%	8,05%	9,85%	9,41%	10,37%
Percentage tijdig	86,27%	89,13%	88,11%	85,92%	90,03%	90,77%	91,92%	91,95%	90,15%	90,59%	89,63%
Aantal tijdig	9734	9218	11255	9328	9547	10143	9323	8372	8996	9178	4477
Aantal te laat	1549	1124	1519	1528	1057	820	733	983	953	518	518

Aantal afgehandelde zaken (tijdig/te laat), waarvan de fatale datum in de maand ligt.



	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov
Percentage te laat	13,59%	7,93%	14,68%	8,48%	7,80%	10,43%	8,09%	9,73%	7,33%	7,04%	5,75%
Percentage tijdig	86,41%	92,07%	85,32%	91,52%	92,20%	89,57%	91,91%	90,27%	92,67%	92,96%	94,25%
Aantal tijdig	7044	8148	8569	8687	13389	10773	9179	8688	7682	7752	4996
Aantal te laat	1108	702	1474	805	1132	1255	808	936	608	587	305



**3.1.2. Budgettaire ontwikkelingen**

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	<b>Primitieve begroting</b>	<b>Begroting na wijziging</b>	<b>Prognose</b>	<b>Vershil</b>	<b>I/S</b>
<b>Lasten</b>	9.212	9.782	9.679	102	
<b>Baten</b>	2.018	2.018	2.017	0	
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>	7.194	7.764	7.662	102	
<b>Reserve mutaties</b>					
- Storting	133	133	133	0	
- Onttrekking	165	213	213	0	
<b>Saldo na reserve mutaties</b>	7.163	7.685	7.583	102	

**Toelichting***Lasten:*0.1 Bestuur

- Lagere loonsom voor raadsleden ivm verkiezingen en terugbetaling fractievergoedingen door een tweetal partijen. 52 I

0.2 Burgerzaken

- Minder initiatieven vanuit de eop's 50 I

*Totaal lasten*102*Baten:*

- Geen afwijkingen

*Totaal baten*0**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

*Onttrekking:*

- N.v.t.

**3.1.3. Risico's**

N.v.t.

## 3.2 Programma 2 Economie en werkgelegenheid

### 3.2.1 Beleid

#### Wat hebben we bereikt in 2018?

#### Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan

#### ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

Robuuste en evenwichtige regionale economische structuur

- Versterking bestaande kansrijke sectoren.
- Vergroening van de economie.



De Bedrijvenregeling Dutch TechZone (voorheen Bedrijvenregeling Vierkant voor Werk) is na evaluatie in juni 2018 weer opengesteld. Uit de evaluatie is gebleken dat de regeling in sterke mate lijkt bij te dragen aan economische structuurversterking. Naar verwachting leveren de gedane investeringen 400 directe arbeidsplaatsen op in de regio van Dutch TechZone.

Fresenius Kabi heeft recent bekend gemaakt € 100 miljoen te gaan investeren in hun vestiging in Emmer-Compasuum. Dit investeringsproject is in nauw overleg met gemeente Emmen, provincie Drenthe, de NOM en de NFIA tot stand gekomen. De investering is van grote betekenis voor onze regionale economische structuur.

De Shared Smart Factory Technologies Added is volgens plan in opbouw en wordt door ons ondersteund.

Het financieringsvraagstuk van het Centre of Expertise is zo goed als afgerond. De financieringsvraag ligt bij de DTZ gemeenten, provincie Drenthe en SNN ter besluitvorming.


De Technieksociëteit wordt als technisch netwerk ondersteund. Dit betekent dat we bijdragen qua organiserend vermogen en daarbij financiële ondersteuning leveren. In dat kader hebben we medio 2018 een werkbezoek aan Brainport georganiseerd.





We hebben onze inzet op de aansluiting van onderwijs op arbeidsmarkt, met een accent op techniek, voortgezet. In dat kader steunen en stimuleren we de ontwikkeling van onder meer Skills for Future, Gas 2.0, aanvullend op het Centre of Expertise. Voor de zomer zijn de voorbereidingen in gang zijn gezet voor een verdiepingsslag naar de mogelijkheid om een vorm van een techniekcampus te realiseren als versterking van het hybride techniekonderwijs. De verkenning tot conceptvorming start volgens planning dit najaar.

Via de aanjaagorganisatie Groene Chemie hebben we het Bedrijvennetwerk SUSPACC en individuele bedrijven succesvol ondersteund; er zijn enkele tientallen nieuwe arbeidsplaatsen ontstaan. Het cluster is ondersteund bij het maken van vier grote EFRO subsidie aanvragen, waarvan de eerste al is gehonoreerd.

We hebben de Greenpac samenwerking ondersteund en bijgedragen aan onder andere het Centrum voor Innovatief Vakmanschap (Drenthe College).

We hebben de olie en gas sector gefaciliteerd door een bijdrage te leveren aan het programma Gas 2.0 om vaklieden in de olie en gas sector om te kunnen scholen voor werkzaamheden in de nieuwe energiesectoren zoals

	<p>waterstof, windenergie etc.</p> <p>Op 18 juli hebben vertegenwoordigers van de gemeente Emmen, provincie Drenthe, NAM, EMMTEC services, Gasunie en New Energy Coalition een intentieverklaring ondertekend. In deze intentieverklaring spreken de partijen af om de haalbaarheid te onderzoeken van een waterstoffabriek op het terrein van de voormalige gaszuiveringsinstallatie (GZI) in Emmen. Met dit gezamenlijke onderzoek komt de duurzame toekomst van het GZI-terrein dichterbij en geeft de regio invulling aan het Klimaatakkoord.</p> <p>Op 12 april hebben we met onze partners het tienjarig bestaan van de A37-E233 gevierd met een druk bezocht congres. Naast het verstevigen van het netwerk heeft dit congres een actielijst opgeleverd waar we de komende periode mee verder gaan. Daarnaast hebben we een Interreg aanvraag voorbereid voor het ontwikkelen van de innovatieve corridor A37-E233</p> <p>We nemen in Dutch TechZone verband deel aan de Transport &amp; Logistics beurs in Rotterdam en daarnaast organiseren we de Week van de Logistiek in de Dutch TechZone</p> <p>Twee zonneakkers met een totaaloppervlakte van 55 hectare zijn in 2018 aangesloten op het openbare net.</p> <p>De herstructurering van de Noordelijke samenwerking is in een afrondend stadium gekomen. De samenwerking met Assen, Groningen en Leeuwarden (NG4) is uitgebreid met een aantal onderwerpen (energietransitie bedrijven/ waterstof, internationale start-ups, kansen door de Brexit voor acquisitie door de NOM en innovatief inkopen). De strategische agenda Brussel Emmen wordt momenteel herijkt.</p> <p>Door het vertrek van de programmadirecteur van Dutch TechZone en het wegvallen van de programmamanager is het programmabureau Dutch TechZone sinds de zomer niet optimaal bezet. Na een wervingsprocedure werd begin september een geschikte kandidaat gevonden die zich vanwege privéredenen moest terugtrekken. De wervingsprocedure is daarna weer opgestart.</p>
<p>Wervende productieomgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Krachtige centrumfunctie, wervende winkelcentra en bedrijventerreinen</li> <li>• Vitale glastuinbouwgebieden</li> <li>• Vitaal platteland</li> <li>• Een goede infrastructuur</li> </ul>	<p> Het centrum is krachtiger en compacter geworden door verplaatsing van winkels vanuit de aanloopstraten naar het kernwinkelgebied. We hebben subsidie toegekend voor transformatie van vier winkelpanden wat in 2019 zal plaatsvinden. Beide ontwikkelingen maken deel uit van het uitvoeringsprogramma Omgevingsvisie Emmen Centrum.</p> <p>Uitgifte bedrijventerreinen t/m 19 oktober 2018: 1,8 ha</p> <p>Twee lopende aanvragen voor de Stimuleringsregeling Revitalisering Landbouw Emmen 2016-2019 (SRLE) zijn afgerond. Twee nieuwe aanvragen zijn beschikt en 1 aanvraag is in behandeling.</p> <p>De tuinbouwsector heeft een concept beleidsvisie voor de komende jaren bij de gemeente aangeleverd</p> <p>Er is een start gemaakt met de revisie beleidsnotitie Huisvesting Arbeidsmigranten.</p> <p>Voor de land- en tuinbouw is via het accountmanagement</p>

		<p>veel inzet gepleegd op ondernemersniveau. Voorbeelden zijn de vraag naar uitbreiding, schaalvergroting, hergebruik en innovatie.</p> <p>Er is integraal gewerkt aan de input op het gebied van landbouw voor de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening</p> <p>Samen met de sector tuinbouw worden de mogelijkheden onderzocht voor uitwisseling van de energievraag met de industriële sector.</p>
<p>Aantrekkelijk ondernemingsklimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Versterking ondernemingsklimaat</li> </ul>		<p>Het ondernemingsklimaat wordt versterkt door reguliere inzet van de accountmanagers en het ondersteunen van events zoals de Young Business Award en de Open Bedrijvendag, Daarnaast ondersteunen wij het start up klimaat in Emmen door onder meer het faciliteren van Growing Emmen.</p> <p>Via het NG4-EU Office hebben we onze netwerken in Brussel versterkt. Er is een samenwerking ontstaan tussen het chemiecluster in Emmen en dat in Brandenburg (DE). Via POLIS hebben we de ambities van Emmen rondom transport en logistiek kunnen positioneren in de relevante Europese netwerken tijdens diverse congressen in Europa. Netwerken verder ontwikkeld om partners te vinden voor het opstarten van innovatieve pilots in Emmen op het gebied van smart mobility/C-ITS.</p> <p>We hebben extra inzet gepleegd op het voorbereiden van een aanvraag binnen het Europees netwerk van Biobased bedrijven waarvan SUSPACC lid is geworden. Daartoe werken wij zowel aan consortiavorming als inbreng in het jaarlijkse programma van het Biobased Industry Network (BIC) in Brussel.</p>
<p>Florerende kennis- en netwerkeconomie</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Een meer kennisintensief en innovatief bedrijfsleven in regionaal belangrijke sectoren</li> </ul>		<p>Vanuit de gemeente Emmen (en ook provincie Drenthe) ondersteunen wij de gehele kennisinfra van MBO en HBO met respectievelijk een centrum voor innovatief vakmanschap en centers of expertise , verder support voor Kennispoort Drenthe en ondersteuning voor de start-up omgeving van Growing Emmen.</p>
<p>Economische promotie; ruime bekendheid van Emmen bij ondernemers, consumenten en toeristen</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Meer toeristische overnachtingen en dagtochten</li> <li>• Een grotere koopkrachtbinding en –toevloeiing</li> <li>• Meer werkgelegenheid</li> </ul>		<p>Een doelstelling van Stichting Marketing Regio Emmen (SMRE) voor dit jaar was 35.000 unieke bezoekers van de website-pagina 'laat je verrassen in Emmen'. Er zijn ruim 41.000 bezoekers gerealiseerd, via ruim 8 miljoen views.</p> <p>De overnachtingscijfers over 2018 zijn pas in 2019 bekend, maar de prognose is dat er meer overnachtingen zijn geweest dan in 2017.</p> <p>SMRE heeft een kleine campagne voor de veenvaart gedaan en daarmee 40.000 mensen bereikt met zo'n 600 doorclicks.</p> <p>De gemeentelijke webpagina Ondernemen is in ontwikkeling passend bij de dienstverlening en daarnaast wordt gewerkt aan actueel informatiemateriaal.</p> <p>Met ondersteuning vanuit de gemeente gaan per 1 november SMRE en Stichting Promotie Emmen (SPE) zich gezamenlijk vestigen in een pand aan het Raadhuysplein.</p>
<p>Een sterk toeristisch totaalproduct Emmen</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Versterking en economisch uitnutten van het toeristisch totaalproduct Emmen</li> </ul>		<p>We geven doorlopend uitvoering aan het Beleidskader vrijetijdseconomie Gemeente Emmen 2017-2021.</p> <p>In gezamenlijke opdracht van provincie Drenthe, Prolander en Staatsbosbeheer is een onderzoek naar kansen vrijetijdseconomie Bargerveen uitgevoerd</p>

	<p>Fietsknooppuntroutes gerealiseerd, ook grensoverschrijdend in Naturpark Veen</p> <p>Op diverse manieren stimuleren we een nauwere samenwerking tussen Marketing Drenthe en partners op de Hondsrug. In dat kader is onder andere het Hondsrug Magazine uitgebracht en zijn ondernemersbijeenkomsten over de Duitse gast georganiseerd</p> <p>Community of Practice 2.0 is gestart (samenwerking onderwijs/Rijnland Instituut).</p>
--	---

### 3.2.2 Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	<b>Primitieve begroting</b>	<b>Begroting na wijziging</b>	<b>Prognose</b>	<b>Vershil</b>	<b>I/S</b>
<b>Lasten</b>	8.282	9.698	9.398	300	
<b>Baten</b>	874	1.199	1.199	0	
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>	7.408	8.499	8.199	300	
<b>Reserve mutaties</b>					
- Storting	0	101	101	0	
- Onttrekking	1.644	3.513	3.513	0	
<b>Saldo na reserve mutaties</b>	5.764	5.087	4.787	300	

#### Toelichting

Lasten:

- 3.1 Economische ontwikkeling 200 I  
Het budget voor het Geluidsplan Werkas Bargermeer wordt in 2018 niet besteed. Hiertoe volgt bij Berap 2019-I een resultaatbestemmingsvoorstel.
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur 100 I  
Het budget voor Duursaam Glashelder wordt in 2018 niet besteed. Hiertoe volgt bij Berap 2019-I een resultaatbestemmingsvoorstel.

Totaal lasten 300

Baten:

- Geen afwijkingen

Totaal baten 0

#### Reserve mutaties:

Storting:

- N.v.t.

Onttrekking:

- N.v.t.





### 3.2.3 Risico's

N.v.t.

### 3.3 Programma 3 Veiligheid

#### 3.3.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2018?		
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan		
FYSIEKE/EXTERNE VEILIGHEID (Crisisbeheersing en brandweer)		
Emmen is een bruisende gemeente, met veilige (grote) evenementen, waardoor een aantrekkelijk vestigingsklimaat blijft bestaan voor nieuwe en bestaande bedrijven..		De veelheid aan evenementen maken dat er sprake is van een bruisende gemeente. De motie 'instellen evenementencoach' is nog niet geheel tot uitvoering gebracht. De inzet van de benodigde capaciteit voor grote evenementen en de toename van het aantal evenementen blijft een vraagstuk dat aandacht vraagt.
Een actief fysiek/extern veiligheidsbeleid		De visie op (fysieke) externe veiligheid (vastgesteld in het externe veiligheidsbeleid in januari 2013) dient getoetst te worden op de effecten van de nieuwe Omgevingswet. Het gaat om een aanzienlijke verandering met de nodige inzet.
Het huidige niveau van brandweezorg in stand houden		De brandweer (VRD) presteert al jaren boven de in Drenthe afgesproken norm. Ook in 2018 zal dit het geval zijn.
Crisismanagementorganisatie borgen en actueel houden		Er heeft een provinciaal onderzoek plaatsgevonden naar de doorontwikkeling van de Veiligheidsregio Drenthe. Dit onderzoek maakt duidelijk dat er ook verbeterpunten zijn door te voeren in de crisisbeheersing. De gemeentelijke (CMO) is door personele mutaties aan het veranderen. Ook dat vraagt aandacht. Komend jaar willen we het aantal piket-functionarissen uitbreiden naar 3 personen. Dit om de kwetsbaarheid te verminderen en de inzet van het draaien van piketdiensten naar een acceptabel niveau te brengen.
Het huidige niveau van vergunningverlening en de toezicht- en handhavingstaak van de gemeente borgen.		Gegeven de personele wisselingen zijn er zorgen of de geformuleerde doelstellingen wel worden gerealiseerd. Calamiteiten zoals de brand aan de Oosterwijk en nieuwe ontwikkelingen zoals de effecten van de Omgevingswet (procesinrichting) leggen een extra beslag op de huidige bezetting. Op basis van een deugdelijke analyse worden verbetervoorstellen gedaan. Hier willen we met uw raad over in gesprek gaan.
SOCIALE VEILIGHEID (Openbare Orde en Veiligheid)		
Veilige woon- en leefomgeving o.a. door verbeterde aanpak van de problematiek 'achter de voordeur'		Het terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling is een weerbarstige problematiek waar de gemeente een beperkte invloed op heeft. Andere partijen in Drents verband zoals Veilig Thuis Drenthe, Politie en Sedna spelen hierin een voorname rol. Met de multidisciplinaire aanpak (MDA++) worden verbeterstappen gezet. Gelijktijdig is het een uitdaging om Drentse cijfers door te vertalen naar een Emmense aanpak waarin naast preventie ook gerichte hulp recidive moet voorkomen.

<p>Minder geweld en stabiliseren van het aantal woninginbraken</p>	  	<p>De gemeente Emmen scoort met 5,9 geweldsmisdrijven (bedreiging en mishandeling; 2017: 5,6) per 1000 inwoners boven het landelijk gemiddelde (5,0) <i>bron:waarstaatjegemeente.nl</i>. Een deel van de problematiek kan verklaard worden vanuit de cultuur in Zuidoost Drenthe. Echter blijven wij ons inzetten op het terugdringen van geweld. Een belangrijk deel van het geweld betreft uitgaansgeweld. Hier blijven wij vanuit verschillende invalshoeken (Horeca, terugdringen alcohol) op inzetten.</p> <p>Het aantal woninginbraken blijft in Emmen evenals de landelijke trend dalen. Hier blijven we alert op. De persoonsgerichte aanpak van daders blijkt daarbij van groot belang te zijn.</p>
<p>Tegengaan hennepeteelt</p>		<p>Emmen blijft in Noordelijk verband een goed voorbeeld van 'de strijd' tegen de hennepeteelt. Dat heeft geleid tot tijdelijke sluiting van 11 woningen en 4 bedrijfspanden. Steeds duidelijker wordt dat het sluiten van panden op zich niet direct effect heeft op het verminderen van hennepeteelt in onze gemeente. In een gebied met verhoudingsgewijs hoge werkloosheid en relatief lage inkomens is de stap naar deze vorm van criminaliteit klaarblijkelijk eenvoudig (verleidelijk) te zetten.</p>
<p>Terugdringen alcoholgebruik onder jongeren &lt; 18 jaar</p>		<p>Eveneens een thema waarin gedragsverandering en het boeken van resultaten een proces van jaren zal zijn. Ook op dit aspect is er in bepaalde gebieden een cultureel bepaald norm dat jonge kinderen al snel (en later veel) alcohol moeten drinken om 'er bij te horen'. Net als bij de anti-rook campagne zetten we goede stappen. Te denken valt de acties rondom Carnaval, VNN op scholen en de acties bij het Mega Piratenfestijn en de activiteiten in het kader van de landelijke campagne NIX18.</p>

### Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2018

#### Geografisch Ondermijningsbeeld (gob) Zuidoost Drenthe

Het Rijk bevordert de samenwerking tussen de diverse overheidsinstanties bij aanpak van de georganiseerde criminaliteit en roept daartoe verspreid over het land de hulp in van de Regionale Informatie en Expertisecentra (RIEC) bij het opstellen van geografische ondermijningsbeelden (gob's). Voor Zuidoost-Drenthe is met hulp van het RIEC Noord Nederland door gemeenten, politie, OM en belastingdienst een GOB opgesteld. Daarin worden aan de hand van ingewonnen signalen de belangrijkste fenomenen van georganiseerde criminaliteit benoemd. In Zuidoost-Drenthe zijn dat de georganiseerde drugsproductie (hennep en harddrugs), pgb-/zorgfraude en witwassen/financieel economische criminaliteit. Nu wordt een plan van aanpak opgesteld om deze fenomenen integraal te lijf te gaan. Begin januari 2019 willen wij hierover met uw raad in gesprek gaan.

#### PGB-fraude

Het frauduleus, c.q. oneigenlijk gebruik van pgb-uitkeringen is een algemeen erkend punt van zorg. Een gemeentelijk meldpunt zorgfraude is in het leven geroepen. Meldingen worden in onderzoek genomen. Het nieuwe gemeentelijk beleid is erop gericht misbruik en oneigenlijk gebruik van voorzieningen te voorkomen. De zorgaanbieders worden zo nodig aangesproken op hun werkwijze en kwaliteit van dienstverlening. Bij de pgb-uitkeringen wordt per cliënt bekeken of een uitkering dan wel een verstrekking in nature het meest dienstig is.

#### Programma Angelslo

In 2018 is de manager van het programma Angelslo benoemd. Onlangs heeft de project-startup plaatsgevonden voor de integrale wijkaanpak (fysiek, sociaal en veiligheid). In deze interne startup is gewerkt aan de projectopdracht. Nadat er formeel is ingestemd met de projectopdracht zal de uitvoering ter hand worden genomen. Bij de uitvoering worden bewoners van de wijk direct betrokken.

#### Budget Veiligheid

Duidelijk is dat we ten aanzien van veiligheid tegen de grenzen van het structurele budget Veiligheid aanlopen. Begin januari 2019 willen we op basis van het Uitvoeringsplan Veiligheid 2019 hierover met uw raad in gesprek gaan.

**3.3.2 Budgettaire ontwikkelingen**

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	<b>Primitieve begroting</b>	<b>Begroting na wijziging</b>	<b>Prognose</b>	<b>Vershil</b>	<b>I/S</b>
<b>Lasten</b>	9.066	9.225	9.225	0	
<b>Baten</b>	75	75	75	0	
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>	8.991	9.150	9.150	0	
<b>Reserve mutaties</b>					
- Storting	0	0	0	0	
- Onttrekking	56	56	56	0	
<b>Saldo na reserve mutaties</b>	8.935	9.094	9.094	0	

**Toelichting***Lasten:*

- Geen afwijkingen

*Totaal lasten*0*Baten:*

- Geen afwijkingen

*Totaal baten*0**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

*Onttrekking:*

- N.v.t.






**3.3.3 Risico's**









N.v.t.





### 3.4 Programma 4 Onderwijs en Jeugd

#### 3.4.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2018?		
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan		
<b>HOOFDDOELSTELLING 1:</b>		
Alle kinderen in de gemeente Emmen hebben optimale ontwikkelingskansen door:		
<b>Openbaar primair onderwijs</b>		
Kwalitatief goed openbaar primair onderwijs (schoolbestuurlijke taak) en een marktaandeel in de gemeente Emmen van minimaal 50%.		Kwalitatief goed openbaar onderwijs betekent voor ons minimaal voldoen aan de inspectienorm basisarrangement.  Wij hebben via audits risicoscholen in beeld gebracht en we hebben gerichte acties ingezet. Het is nog onduidelijk of de ingezette acties tijdig voldoende resultaten hebben opgeleverd tijdens het inspectiebezoek.
		Het marktaandeel op basis van teldatum 1-10-2017 is 50,11 %.
Gezond en vitaal personeel op de openbare basisscholen en een ziekteverzuimpercentage onder de 5%.		Het ziekteverzuimpercentage is momenteel 7,99 % (voortschrijdend gemiddelde). Percentage wordt beïnvloed door lange griepperiode begin 2018 (ziekteverzuim van circa 10%!) en is nu vanaf start schooljaar 2018-2019 circa 5%. Er is een verzuimanalyse gemaakt en op basis hiervan wordt geïnterveneerd.
<b>Lokaal onderwijsbeleid</b>		
Een hoogwaardig aanbod van voorschoolse educatie ( <i>Thema Het Jonge Kind</i> ).		In 2018 is elke basisschool in Emmen verbonden aan een voorschool. In veel gevallen is deze voorschool gevestigd in het schoolgebouw. Alle peuters in Emmen (2,5 – 4 jaar) kunnen 10 uur per week deelnemen aan de voorschoolse educatie. Deze educatie wordt verzorgd door pedagogisch medewerkers die voldoen aan de taal- en opleidingseisen die hiervoor gelden. Elke voorschool werkt met een erkend of beredeneerd aanbod dat aansluit op het basisonderwijs.
Een goede aansluiting tussen onderwijs en de jeugdzorg ( <i>Thema Passend Onderwijs</i> ).		Met het basisonderwijs zijn nieuwe afspraken gemaakt over het schoolmaatschappelijk werk. Alle basisscholen hebben vaste contactpersonen vanuit Sedna die voor hen de schakel vormen tussen school en De Toegang.  Met de RENN4-scholen (kinderen met gedragsproblematiek) is een plan opgesteld om de jeugdhulp in en rond de school goed en efficiënt te organiseren.  Het voortgezet onderwijs werkt ook samen met de gemeente aan een plan om de contacten met de jeugdhulp te intensiveren.
Heldere afspraken met onderwijs- en zorgpartners (o.a. scholen, gebiedsteams, De Toegang, GGD en Sedna) over taken en werkwijze.		Er zijn heldere afspraken gemaakt over taken en werkwijze.
Het verhogen van de kwaliteit van de zogenaamde 1, 2, 3-tjes (intern begeleider, schoolmaatschappelijk werker en jeugdverpleegkundige), het ontwikkelen van onderwijs-ondersteuningsarrangementen en het aanvullen van de gebiedsagenda's op de terreinen jeugd, onderwijs en zorg.		Vanaf 2018 wordt er gewerkt met 1, 2-tjes in het basisonderwijs. De intern begeleider heeft structureel overleg met de schoolmaatschappelijk werker van Sedna. Op afroep is de derde persoon, de jeugdverpleegkundige van de GGD, bij dit overleg aanwezig.

Een meerjaren integraal huisvestingsplan (IHP) ( <i>Thema Toekomstbestendig Onderwijs</i> ).		Het traject om te komen tot een integraal huisvestingsplan (IHP) voor het primair onderwijs is gestart. Allereerst is gekozen voor een pilot waarbij een deelplan voor het gebied Klazienaveen wordt gemaakt. Op basis van de ervaringen en resultaten uit deze pilot wordt het totale IHP ontwikkeld.
Een nieuwe werkwijze rond de Brede School, waarbij afstemming is met de zes gebiedsagenda's ( <i>Thema Brede Ontwikkeling</i> ).		Er wordt gewerkt volgens de nieuwe systematiek.
Meer jongeren met een startkwalificatie.		Het aantal jongeren dat geen startkwalificatie heeft behaald is licht gestegen. Dit is overigens gelijk aan het landelijke beeld. We zien een groep jongeren die het om verschillende redenen niet lukt om een startkwalificatie te behalen. Voor deze jongeren is maatwerk belangrijk. We proberen jongeren zo goed mogelijk te begeleiden bij het vinden en behouden van (duurzaam) werk. Daarnaast zien we dat een grotere groep jongeren dan voorheen al voordat het diploma is behaald de overstap maken naar werk. Dit laatste is direct te verklaren door de gunstige situatie op de arbeidsmarkt.
Kwalitatief goede doorlopende leerlijnen tussen voorschool, primair onderwijs en voortgezet onderwijs.		Voorscholen en scholen werken gericht aan het ontwikkelen van doorlopende leerlijnen. Doorlopende leerlijnen zijn lastiger te realiseren tussen PO en VO, omdat er op basisscholen met zeer veel verschillende methodes wordt gewerkt. De werkgroep PO-VO is wel actief, om daar waar mogelijk, het onderwijs meer op elkaar af te stemmen.
Een goede aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt.		Het is goed op gang gekomen. Er loopt een goed proces. De aanvraag Regionaal Investeringsfonds (RIF) is gehonoreerd, de kwaliteitsagenda MBO is in concept klaar, het VO werkt aan het regioplan.....alles positief. Er is nog veel werk te verzetten, maar er zit ontwikkeling in.
Een nieuw contract voor het leerlingenvervoer ingaande 1 januari 2019.		Het nieuwe vervoerscontract Publiek Vervoer, waar het leerlingenvervoer onderdeel vanuit maakt, is geïmplementeerd.
Het realiseren van het Jaarprogramma Voorzieningen Huisvesting Onderwijs.		Is een jaarlijks terugkerende cyclus van <ul style="list-style-type: none"> <li>- aanvragen vóór 1 april</li> <li>- toetsing op inhoud, prioritering conform Verordening VHO 2015</li> <li>- op grond daarvan keuzes maken tot het bekostigingsplafond (budget onderwijshuisvesting) bereikt is</li> <li>- terugkoppeling en instemming schoolbesturen via het LOBO en Groot Koepeloverleg.</li> </ul> Ook in 2018 is deze cyclus doorlopen.
Het absolute en relatieve schoolverzuim van kinderen voorkomen en terugdringen.		Verzuim voorkomen en terugdringen begint bij het registreren en melden van dit verzuim. Team jongeren van Menso besteed aandacht aan dit onderwerp door voor te lichten en te adviseren over het belang van een kloppende verzuimadministratie. We zien dat hierdoor het aantal verzuimmeldingen stijgt.  Leerplichtambtenaren en RMC Trajectbegeleiders worden steeds vaker betrokken bij verzuim van leerlingen op het PO, VO en MBO. Het aantal meldingen is gestegen waardoor het verzuim vroegtijdig wordt opgemerkt en uitval kan worden voorkomen.

<b>HOOFDDOELSTELLING 2:</b>		
Kinderen en jongeren hebben de mogelijkheid om actief te participeren door:		
Het stimuleren van de jongerenparticipatie.		De JongerenAdviesRaad en Jimmy's zijn bezig met verdere ontwikkeling door meer jongeren er bij te betrekken. Het jeugdparlement is uitgevoerd. Het jeugdlintje wordt dit jaar weer uitgereikt.  Er wordt een plan van aanpak geschreven voor het realiseren van een jeugdagenda. Samen met jongeren gaan we kijken wat nodig is voor de jongeren.
Meer evenementen voor en door jongeren zelf te organiseren.		Jongeren krijgen de mogelijkheid om zelf met ideeën te komen door middel van een innovatiebudget. Het eerste initiatief is gerealiseerd. Er is ondersteuning van Jimmy's en de Jongeren AdviesRaad. Verwacht wordt dat er meer aanvragen komen.

### 3.4.2 Budgettaire ontwikkelingen

(bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Prognose	Verschil	I/S
<b>Lasten</b>	47.787	48.480	48.618	-138	
<b>Baten</b>	36.433	37.006	37.006	0	
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>	11.355	11.473	11.611	-138	
<b>Reserve mutaties</b>					
- Storting	81	86	86	0	
- Onttrekking	369	504	504	0	
<b>Saldo na reserve mutaties</b>	11.067	11.056	11.194	-138	

#### Toelichting

Lasten:

- 4.1 Openbaar basisonderwijs -138 I/S  
In verband met de voorgenomen verzelfstandiging van het onderwijs hebben er diverse personele mutaties plaatsgevonden, waardoor extra inhuur benodigd is. Daarnaast zijn er extra uitgaven ten behoeve van het onderzoek naar de verzelfstandiging van het onderwijs.

Totaal lasten -138

Baten:

- Geen afwijkingen
- Totaal baten 0

#### Reserve mutaties:

Storting:

- N.v.t.

Onttrekking:

- N.v.t.






### 3.4.3 Risico's

N.v.t.








### 3.5 Programma 5 Bouwen, wonen en milieu

#### 3.5.1. Beleid

Wat hebben we bereikt in 2018?	
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan	
BOUWEN EN WONEN	
<p>Aantrekkelijkere gemeente voor bewoners, bedrijven en bezoekers</p> <p><i>Deze doelstelling hangt nauw samen met de doelstelling 'goede kwaliteit en samenstelling van de bestaande woningvoorraad' en de doelstelling 'vergroten van de leefbaarheid van wijken en dorpen in samenspraak met bewoners(organisaties) en andere partners'. De acties die in de andere twee doelstellingen zijn ondernomen, zijn ook van invloed op deze doelstelling.</i></p>	<p> Ter bevordering van deze doestelling, hebben wij in 2018 verpauperde gebieden opgeruimd. Te noemen resultaten zijn een perceel aan de Oosterwijk OZ in Nieuw-Dordrecht en aan de Schimmerweg in Emmen.</p> <p> Vanuit het Aanvalsplan Bouwen, Duurzaamheid en Jeugdwerkloosheid is aan de volgende projecten een bijdrage geleverd:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- De ontwikkeling van tien stadswoningen en vier appartementen aan de Schimmerweg;</li> <li>- Een bijdrage aan de Coöperatieve vereniging Zonnige Start U.A. voor de zonne-installatie en externe begeleiding;</li> <li>- De herontwikkeling van het monumentale pand De Voorhof in Angelslo tot medisch centrum;</li> <li>- Een bijdrage aan de ontwikkeling van een duurzame woning op de uitleglocatie Oude Meerdijk.</li> </ul> <p> Tot 1 oktober hebben wij 249 omgevingsvergunningen verleend voor onder andere nieuw te bouwen woningen, verbouwingen, het kappen van bomen en het bouwen van een carport of bijgebouw. Daarnaast hebben wij twintig particuliere en dertien projectmatige bouwkvavels verkocht.</p> <p> Eind 2016 zijn we als MKB-vriendelijkste gemeente van de provincie Drenthe uitgeroepen. Deze prijs wordt eens per twee jaar uitgereikt. Ook voor 2018 zijn wij in de race. In oktober kan er door ondernemers gestemd worden.</p>
<p>Behouden en versterken van het groene karakter en de eigen identiteit (van de verschillende kernen)</p>	<p> Op basis van de uitvoering van de in oktober 2017 door de raad vastgestelde centrumvisie zal in 2019 / 2020 de herinrichting van het openbaar gebied Noorderstraat – Derkstraat – Hoofdstraat Noord plaatsvinden. Samen met de omgeving wordt momenteel gewerkt aan het ontwerp voor de herinrichting van dit gebied.</p> <p> In het eerste halfjaar van 2018 is samen met ondernemers en bewoners gewerkt aan een schetsontwerp voor de herinrichting van het openbaar gebied Hoofdstraat Zuid (tussen de Markt en de Kapelstraat). In juli 2018 heeft dit geleid tot besluitvorming door het college. Er is gekozen voor de variant waarbij de bollard niet verplaatst zal worden. In het vierde kwartaal van 2018 wordt samen met de ondernemers en bewoners gekeken naar het realiseren van zogenaamde quick-wins in dit gebied. De herinrichting van het openbaar gebied Hoofdstraat Zuid wordt in 2021 opgepakt, nadat de herinrichting van het openbaar gebied in het noordelijk deel van het centrum is afgerond.</p> <p> De Erfgoednota is eind 2017 vastgesteld. Onderdelen van het bijbehorende uitvoeringsprogramma zijn deels opgestart en sommige andere onderdelen zijn nog niet opgepakt. De bestuurlijke prioriteit lag het afgelopen jaar meer op de uitvoering en monitoring van monumenten, hierdoor zijn voorgenomen acties blijven liggen. Te noemen resultaten zijn de herontwikkeling en herbesteding van monumenten zoals De Voorhof, BB-</p>

	bunker en de Luchtwachtoren. Daarnaast wordt gewerkt aan een bestemmingsplan voor Emmen Centrum Noord ('oud Emmen') waar panden met cultuurhistorische waarden een beschermde status krijgen.
Betere kwaliteit en samenstelling van de bestaande woningvoorraad	<p> In oktober 2018 volgt besluitvorming over het Lokaal Akkoord door het college. Ondertekening door corporaties, huurderorganisaties en gemeente volgt eind oktober/begin november.</p> <p> De opstelling van de woon- en leefbaarheidsvisies die staan gepland voor 2018 loopt op schema. Voor de zomer zijn de visies Nieuw-Weerdinge en Nieuw-Amsterdam/Veenoord vastgesteld door het college en in een presentatie aan de raad toegelicht. Een aantal acties uit de visies wordt nu ter hand genomen. Inmiddels is gestart in de wijken Angelslo en Emmerhout. De ruimtelijke onderleggers hiervoor zijn bijna afgerond. Voor Angelslo geldt dat de woon- en leefbaarheidsvisie onderdeel worden van een integrale aanpak, waarbij ook de sociale en veiligheidsthema's worden opgepakt. In Emmerhout wordt zo veel als mogelijk aansluiting gezocht bij het project 'Emmerhout Energieneutraal'.</p> <p> De structuurvisie herprogrammering woningbouw 2018-2028 is op 26 april 2018 vastgesteld door de gemeenteraad. Doordat de visie niet een formele terinzagelegging heeft doorlopen, heeft dit na vaststelling door de gemeenteraad alsnog plaatsgevonden. Hierdoor heeft de vaststelling vertraging opgelopen. Er zijn geen zienswijzen op de visie binnengekomen, waardoor de raad dit najaar de visie definitief kan vaststellen. De financiële consequenties van de deprogrammering Delftlanden is deels in beeld gebracht. Afronding hiervan is voorzien in het najaar van 2018.</p>
Vergroten van de leefbaarheid van wijken en dorpen, met vitalere wijk- en dorpskernen, in samenspraak met bewoners(organisaties) en andere partners	<p> Vanuit het Stimuleringsfonds Dorpen en Wijken is in 2018 aan verschillende projecten bijgedragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- De herinrichting van de Havenstraat in Erica tussen de Verlengde Vaart Noordzijde en de Duikerstraat is afgerond en opgeleverd;</li> <li>- Fase 1 van de centrumontwikkeling van Schoonebeek is in september afgerond en opgeleverd. Tevens is overeenstemming bereikt over de gemeentelijke aankoop van een pand op het Pallertplein. De sloop van het betreffende pand is eind september gestart, waarna aansluitend de uitvoering van de tweede fase van de herinrichting van het openbaar gebied wordt uitgevoerd. Deze fase loopt naar verwachting door tot 2019;</li> <li>- Tevens wordt uitvoering gegeven aan de centrumontwikkeling van Emmer-Compascuum. Dit bestaat uit vier grote projecten: een nieuwe Brede School, een nieuwe sporthal in combinatie met woningen en/of winkels, een nieuwe supermarkt en de bouw van een medisch centrum. Daarnaast wordt gezamenlijk met het dorp een nieuw inrichtingsplan voor het openbaar gebied ontworpen;</li> <li>- De herinrichting van het openbaar gebied en de aanpak van het centrumgebied van de wijk Rietlanden is recent opgeleverd.</li> </ul> <p> Met toepassing van de Stimuleringsregeling Dorpen en Wijken zijn in 2018 de volgende initiatieven voorzien van subsidie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Growing Workplace Schoonebeek voor het toevoegen van functies, gericht op toeleiding tot de</li> </ul>

	<p>arbeidsmarkt;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Op Eigen Houtje Emmerhout voor verbetering toegankelijkheid en functieaanpassingen;</li> <li>- Weerdinger Dorpshuis voor verbetering en functieaanpassingen;</li> <li>- Kinderboerderij Naoberhoeve Erica voor afbraak en vervangende nieuwbouw van stalruime;</li> <li>- Dorpshoeve Nieuw-Schoonebeek voor versterking van multifunctionele functies;</li> <li>- Dorpshuis Roswinkel voor versterking van multifunctionele functies.</li> </ul> <p>Een aantal van bovenstaande initiatieven wordt mede ondersteund vanuit de provinciale regeling voor bewonersinitiatieven.</p>
<p>Vergunningverleningsprocessen integreren bij implementatie Omgevingswet</p>	<p> In 2018 zijn meerdere projecten opgestart om de gemeente voor te bereiden op de Omgevingswet. Hieronder een aantal concrete resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Eind 2019 kunnen we gaan aansluiten op het DSO landelijk voorziening. In 2018 ligt er een inventarisatie van de huidige systemen in Emmen (project 1). Dit product is het basismateriaal om het gegevensbeheer op orde te krijgen (project 2). Deze opdracht start eind 2018;</li> <li>- De gemeente, provincie, twee waterschappen en gemeente Borger-Odoorn doen samen een pilot om te ervaren hoe samenwerking binnen de Omgevingswet eruit zou kunnen zien. Aan de hand van een locatie, gelegen in de gebieden van de vijf bevoegde gezagen, bespreken we de samenwerking voor een groot initiatief uit de samenleving. De ervaringen van de pilot worden (bestuurlijk) gedeeld.</li> </ul> <p>De voorbereidingen om te komen tot een tweede faseplan voor het programma (herijkt programmaplan 2019) lopen en worden in november 2018 ter vaststelling aan het college aangeboden.</p>
<p><b>MILIEU</b></p>	
<p>Verbeteren en in stand houden van milieukwaliteiten, door bewust om te gaan met onze leefomgeving door deze gezond, schoon en veilig te houden</p>	<p> Het uitvoeringsprogramma van de Energienota is opgesteld volgens de drie actielijnen (besparen, duurzame energie en slimme energiesystemen). We werken vraaggericht en gebiedsgewijs samen met onze partners. De aandacht van inwoners en bedrijven voor de energietransitie neemt merkbaar toe. Van onze regelingen voor zonnelingen wordt goed gebruik gemaakt. Voor zon op daken werken wij aan een versnellingsagenda. Tevens verkennen we de mogelijkheden voor ontwikkelingen van waterstof en groen gas op de gaszuiveringsinstallatie in Bargermeer.</p> <p> Voor de actualisatie van de Milieuagenda is een koppeling gemaakt met de Omgevingswet. Doordat de wet van 2019 naar 2021 is uitgesteld, is de actualisatie ook vertraagd. De actualisatie van de Milieuagenda heeft een directe relatie met de Energienota. Voor 2020 is voorzien in het opstellen van een Duurzaamheidsagenda. Hieraan koppelen wij de actualisatie van de Milieuagenda en de Energienota.</p> <p> In overleg met de bewonersvertegenwoordigers en andere stakeholders in Emmerhout hebben wij het plan van aanpak Emmerhout energieneutraal 2027 opgesteld. Wij faciliteren bewonersvertegenwoordigers in hun activiteiten om bewoners te betrekken bij de transitie. Vanuit de opgave Duurzaamheid en Energie is de samenhang tussen energie en de beleidsvelden economie, sociaal en wonen versterkt. Te noemen resultaten zijn het</p>

	<p> initiatief van het Drenthe College voor het project GAS 2.0, het meenemen van de energietransitie in het integraal schulden-, armoede- en minimabeleid 2019-2022 en de Regiodeal Zuid en Oost Drenthe waar de energietransitie als een rode draad doorheen loopt.</p> <p> Samen met de Drentse gemeenten en de provincie is gewerkt aan een projectplan voor de aanpak van asbestdaken. Het projectplan "Alle Drentse daken asbestvrij in 2024" is in de zomer van 2018 opgeleverd en wordt in het najaar ter vaststelling aan het college aangeboden. Als onderdeel van het projectplan hebben de gemeenten en de provincie gewerkt aan de zogenaamde asbestverwachtingenkaart. Op deze is aangegeven waar de daken liggen die waarschijnlijk asbesthoudend (in rood) of mogelijk asbesthoudend (in oranje) zijn. De kaart wordt geactualiseerd aan de hand van uitgevoerde saneringen of locatiecontroles. De kaart fungeert als informatiebron voor eigenaren maar wordt ook gebruikt om de voortgang van de saneringsoperatie te volgen.</p> <p> De invulling van de Structuurvisie Zonneakkers verloopt boven verwachting. Eind 2017 is het Rundedal (17 hectare) geopend, Rundedal Agro Energy (10 hectare) zal naar verwachting in november opgeleverd worden en Oranjepoort (38 hectare) wordt ook rond die tijd (Q4 van dit jaar) opgeleverd. Daarnaast hebben wij omgevingsvergunningen verleend voor E-circuit Pottendijk Thedinga (4 hectare), Energiepark Pottendijk (35 hectare) en GZI Next (17 hectare). In totaal is er op dit moment 121 hectare vergund.</p> <p> Er is begonnen aan de invulling van de windenergie-opgave van 95,5 MW in de gemeente. Voor het zoekgebied 'Pottendijk' (50,5 MW) is de omgevingsvergunning verleend.</p>
Verduurzaming (van (gemeentelijk) vastgoed) door renovatie en energiezuinige maatregelen	<p> In 2018 is het plan van aanpak verduurzamen gemeentelijk vastgoed afgerond. In dit plan is in algemene zin aangegeven hoe de aanpak van de verduurzaming van het gebouwenbestand eruit ziet. De eerste stap in het proces is het bepalen van het definitieve vertrekpunt van het proces. Dit gebeurt door voor de betrokken panden het huidige energielabel te bepalen. Deze labels worden eind 2018/ begin 2019 samen met de maatwerkdvieses per gebouw extern ingekocht. In 2019 wordt op basis van de resultaten een lange termijnstrategie bepaald.</p>
Verbetering resultaten bronscheiding van afval en verminderen hoeveelheid restafval	<p> We hebben op dit moment geen actueel Kaderplan Afvalstoffen. Deze liep in 2017 af. Het nieuwe Kaderplan Afvalstoffen is in voorbereiding, besluitvorming is voorzien in januari 2019. In het kaderplan wordt de (extra) inzet beschreven die nodig is om de landelijke VANG-doelstellingen te behalen. Daarnaast is er vanuit het Ministerie van Financiën een brief gekomen m.b.t. de zgn. Fiscale Vergroening. Deze heeft gevolgen voor de Afvalstoffenbelasting. Concreet gaat het dan om een verhoging van het tarief van € 13,21 naar € 31,39 per 1000 kilogram. Voor 2019 is dit ongeveer een bedrag van € 470.000. De sturing op de doorbelasting van deze belastingverhoging zit in de keuzes die worden voorgelegd in een nieuw op te stellen Maatregelenkader.</p>
Doelmatiger inzameling en transporteren van afvalwater	<p> In het kader van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2023 zijn tot nu toe de volgende projecten opgestart:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Het project inzake de terugdringing van de wateroverlast in Angelslo is aanbesteed en in</li> </ul>

	<p>uitvoering;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- De vervanging van riolen in Klazienaveen is in voorbereiding. Er is een inloop geweest en het plan is hier op aangepast. Afhankelijk van de wijze van aanbesteden (meervoudig onderhands of openbaar) zal het project eind 2018/ begin 2019 starten;</li> <li>- De vervanging van riolen in Zandpol/Krijtlaan is in voorbereiding. De kabels en leidingen worden momenteel door de nutsbedrijven verlegd. De verwachting is dat het project eind 2018/ begin 2019 wordt aanbesteed;</li> <li>- De aanleg van de riolering Boermarkeweg zal onderdeel uitmaken van de verdubbeling van de Boermarkeweg. De verwachting is dat in 2019 aanbesteed wordt.</li> </ul> <p>De plannen in Veenoord zijn uitgesteld. In Veenoord bestaan veel wegen uit teerhoudend asfalt. Dit asfalt dient verwijderd te worden bij het vervangen van de riolering. De wegbeheerder geeft aan dat hij hier plannen voor heeft. Gezien de grootte van het werk zal de uitvoering meerdere jaren in beslag nemen. De verwachting is dat de werkzaamheden eind 2019 starten.</p>
--	---

#### Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2018

##### Programma Duurzaamheid en Energie

De opdracht om te kijken of we tot een programma Duurzaamheid en Energie kunnen komen, is opgeschort. Keuzes in het investeringsprogramma van het college liggen hieraan ten grondslag.



**3.5.2. Budgettaire ontwikkelingen**

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	<b>Primitieve begroting</b>	<b>Begroting na wijziging</b>	<b>Prognose</b>	<b>Vershil I/S</b>
<b>Lasten</b>	36.252	41.291	41.474	-183
<b>Baten</b>	34.880	36.991	37.541	550
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>	1.372	4.300	3.933	367
<b>Reserve mutaties</b>				
- Storting	3.000	2.441	2.881	-440
- Onttrekking	2.208	4.260	4.260	0
<b>Saldo na reserve mutaties</b>	2.164	2.481	2.555	-73

**Toelichting**

*Lasten:*

- 7.4 Milieubeheer 365 I  
 Betreft de herverdeling van middelen PvA asbestdaken naar 2019 t/m 2022 (€95.000). De verwerking hiervan vindt plaats in Berap 2019- I en de nieuw op te stellen Investeringsagenda. Daarnaast een voordeel als gevolg van een ontvangen afkoopsom (€70.000). Bij Berap 2019-I volgt een voorstel deze ten gunste van de reserve Bodemsanering te brengen. 165 I  
 Energienota - In 2018 resteren er middelen bestemd voor het realiseren van de Energienota. Met ingang van 2019 hebben we hiervoor een Reserve Energie en Duurzaamheid ingericht. Voor- en nadelen lopen dan via de reserve. In 2018 is dat nog niet het geval. Bij Berap 2019-I zal moeten worden gezien of deze middelen d.m.v. resultaatbestemming beschikbaar worden gesteld en toegevoegd aan de reserve. 200 I
- 8.3 Wonen en bouwen -498 I/S  
 Van het budget voor woon- en leefbaarheidsvisies ad € 600.000 is 10% activeerbaar. Dit levert een voordeel op van € 57.000 onder verrekening van de kapitaallasten. 57 I  
 Kosten calamiteiten : m.n. Brand Oosterwijk en cafe Hof. -230 I  
 Als gevolg van het nog niet optimaal functioneren van het zaakstelsel in het fysieke domein is extra capaciteit ingehuurd om alle zaken tijdig te kunnen afhandelen. -325 I/S
- 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden -50 I  
 Het bij BERAP I aangegeven voordeel van € 325.000,- op dit budget valt lager uit. Dit komt o a. door incidentele (niet begrote) lasten met betrekking tot de inrichting van zonnepark Oranjepoort (w.o. bodemonderzoek en kap- en rooilasten op kavel voor oplevering gronden aan externe partij).

*Totaal lasten*

-183

*Baten:*

• <u>0.3 Beheer overige gebouwen en gronden</u>		100 S
Deel van de ontvangen huurinkomsten Kindcentrum Emmerhout, te reserveren voor toekomstig onderhoud (cf overeenkomst externe partijen, zie storting in de reserves).		
• <u>8.3 Wonen en bouwen</u>		450 I
Er wordt een meeropbrengst verwacht bij de bouwleges.		
	110 I	
Betreft de opbrengst verkoop van 8 standplaatsen woonwagens. Dit wordt conform raadsbesluit uit 2013 toegevoegd aan het egalisatiefonds vastgoedexploitatie.		
	340 I	
<i>Totaal baten</i>		<u><u>550</u></u>

**Reserve mutaties:***Storting:*

• <u>0.3 Beheer overige gebouwen en gronden</u>		-100 S
Deel van de ontvangen huurinkomsten Kindcentrum Emmerhout, te reserveren voor toekomstig onderhoud (cf overeenkomst externe partijen, zie voordeel bij de baten).		
• <u>8.3 Wonen en bouwen</u>		-340 I
De opbrengst verkoop van 8 standplaatsen woonwagens wordt gestort in het egalisatiefonds vastgoedexploitatie (zie baten).		
		<u><u>-440</u></u>

*Onttrekking:*

- N.v.t.

**3.5.3. Risico's**

N.v.t.

### 3.6 Programma 6 Inkomensondersteuning

#### 3.6.1 Beleid

##### Wat hebben we bereikt in 2018?

Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan	
<b>INKOMEN</b>	
Bieden tijdelijke rechtmatige inkomensondersteuning; algemene bijstand, bijzondere bijstand en armoedebestrijding;	 <p>Het uitkeringsvolume daalt sinds de zomer snel. Half oktober 2018 is het uitkeringsvolume zo'n 150 lager dan de ambitie ultimo 2018. De beïnvloedbare uitstroom is op koers. De niet-beïnvloedbare uitstroom blijft echter achter. De instroom pakt fors lager uit.</p> <p>Uit een benchmark met zo'n 20 gemeentelijk blijkt dat het uitkeringsvolume ten opzichte van de eindstand 2017 is gedaald. Emmen valt ook in 2018 positief op door een vierde plaats. Al drie jaar op rij scoort Emmen in de top 5.</p>
Het verhogen van de maatschappelijke participatie ("iedereen doet mee naar vermogen").	 <p>Om de maatschappelijke participatie te verhogen (iedereen doet mee naar vermogen) is (naast de webshop) in 2018 ook ingezet op het kindpakket.</p> <p>Het aantal klanten dat een budget in de webshop toegekend is, is hoger dan in 2017. Het gebruik van het budget ligt op dezelfde koers van vorig jaar. Naar verwachting wordt een onderbesteding voorzien tussen de 5% en 7% van het toegekend budget. Zoals elk jaar wordt met verschillende acties getracht om de besteding verder te verhogen.</p> <p>Ook met de tegenprestatie is nadere invulling gegeven aan het verhogen van de maatschappelijke participatie..</p> <p>Met de Regeling Ontplooiing en Ontwikkeling volgen klanten een cursus / training om makkelijker mee te kunnen doen (bv computercursus).</p>
<i>Op basis van genoemde hoofddoelstellingen zijn de volgende subdoelen geformuleerd:</i>	
Beperking van instroom in de uitkering;	 <p>De instroom is historisch laag. Dit komt door een behoorlijk lager aantal aanvragen. Met beleid wordt getracht het aantal instromers te beperken (preventie). De preventie op deze aanvragen is historisch gezien zo'n 30%. Ook in 2018 komt de preventie op zo'n 30% uit. Met name de instroom vanuit de werkloosheidswet laat een grote trendbreuk zien en is erg laag. De economische voorspoed is hierin terug te zien.</p>
Bevordering van uitstroom uit de uitkering (op gebied van rechtmatigheid, voor doelmatigheid zie programma 9);	 <p>Het gebied van rechtmatigheid, gericht op uitstroom door inzet van handhaving en sociale recherche en door handhaving in het proces, laat al een aantal jaren op rij een negatieve afwijking zien. De oorzaak hiervan is dat we de laatste jaren hebben ingezet op een intensiever klantcontact. Ook hebben we veelvuldig (preventief) gecommuniceerd om het fraudebewustzijn van uitkeringsgerechtigden te vergroten. Naast deze inzet gericht op de klant hebben we de bedrijfsvoering verder ingericht om de ontwikkelingen in de maatschappij te kunnen volgen. Hiervoor zijn nieuwe technieken ingezet en is de kennis van medewerkers vergroot.</p>

<p>Voorkomen dat burgers in problematische schuldsituaties geraken.</p>	<p>☹️</p> <p>Voorkomen dat burgers in problematische schuldsituaties raken begint met het vergroten van het financieel bewustzijn. Stichting Knip verzorgt in dat kader budgettrainingen met als doel om de financiële zelfredzaamheid te vergroten. De stichting heeft in dat kader in 2018 subsidie ontvangen.</p> <p>De toegang tot de schulddienstverlening vindt sinds 1 januari 2018 plaats binnen Stichting De Toegang. De dienstverlening wordt dicht bij de burger uitgevoerd door middel van ondersteuning door de sociale-/en of gebiedsteams waarvan schulddienstverlening onderdeel uit maakt. Verder is schulddienstverlening werkzaam bij de woningcorporaties, Emco en Menso. Eén en ander werkt drempelverlagend en de zichtbaarheid van de dienstverlening wordt vergroot</p> <p>Vooruitlopend op het nieuwe SAM-beleid is er een werkgroep Vroegsignalering geformeerd. Vroegsignalering heeft als doel om inwoners met schulden of een risico daarop in een eerder stadium in beeld te hebben. In eerste instantie wordt hierbij gebruik gemaakt van gemeentelijke gegevens en gegevens die bij de gemeente binnenkomen. Hiertoe wordt een uitvoeringsplan opgesteld, zodat er in het voorjaar van 2019 van start kan worden gegaan met vroegsignalering.</p>
---	---

#### **Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2018**

##### BUIG

Het uitkeringsvolume Participatiewet daalt snel. In het nieuwe BUIG scenario is een klein deel van de huidige daling meegenomen. Meerjarig wordt een voordeel verwacht. Naast het lagere uitkeringsvolume is het landelijk BUIG budget hoger uitgevallen. Ook dit werkt meerjarig door.

Door deze ontwikkelingen is het zuiver resultaat op het landelijk BUIG budget sinds jaren positief. De aanpak van de laatste jaren, waar gewerkt is met investeringsplannen, lobby trajecten, marketing, verbetering van de bedrijfsvoering enz., heeft gewerkt. Ook de huidige aanpak met Menso N.V. gaat hierop verder.

**3.6.2 Budgettaire ontwikkelingen**

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	<b>Primitieve begroting</b>	<b>Begroting na wijziging</b>	<b>Prognose</b>	<b>Vershil</b>	<b>I/S</b>
<b>Lasten</b>	63.828	66.872	65.765	1.107	
<b>Baten</b>	53.177	54.644	56.262	1.618	
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>	10.651	12.228	9.503	2.725	
<b>Reserve mutaties</b>					
- Storting	0	0	0	0	
- Onttrekking	750	825	825	0	
<b>Saldo na reserve mutaties</b>	9.901	11.403	8.678	2.725	

**Toelichting**

Lasten:

• <u>6.3 Inkomensregelingen</u>	1.107 I/S
BUIG (Pwet, loaw/z en Bbz starters); door grote daling van het aantal uitkeringen (vanaf augustus) wordt een lagere uitgave Pwet inclusief loonkostensubsidies verwacht.	1.388 I/S
Op basis van aanmeldingen (t/m 2e kwartaal 2018) verwachten wij een lagere instroom van Statushouders.	120 I
Het aantal aanvragen kwijtschelding is gestegen.	-50 S
De doorbelasting software Pinkroccade is, door aanschaf van een extra module, gestegen. Deze kosten zouden doorbelast moeten worden aan Menso. Echter in besluitvorming is rekening gehouden met een gesloten beurs voor bepaalde dienstverlening van Emmen aan Menso.	-117 S
Afgelopen jaren is de flexibele schil (inzet personeel) voor het afhandelen van aanvragen bijstandsuitkeringen afgebouwd. Echter vanwege seizoensgebonden piekbelasting blijkt dat de flexibele inzet wel noodzakelijk was, waardoor een nadeel is ontstaan.	-137 I/S
Traject zelfstandigen (deel BUIG en een deel gevestigde starters met declaratiesysteem). Door declaratiesysteem en financiering BUIG wordt dit nadeel opgevangen met aanvullende rijksbijdrage van 49.000. Zie baten BUIG groot voordelig effect.	-71 I
Overige afwijkingen < € 50.000	-26 I
<b>Totaal lasten</b>	<u><u>1.107</u></u>

*Baten:*

• <b>6.3 Inkomensregelingen</b>		1.618 I/S
Via de septembercirculaire is het definitief budget BUIG vastgesteld.	1.505 I/S	
Ontvangsten terugvordering en verhaal BUIG inclusief Bbz kennen door een aantal grotere (incidentele) betalingen een positieve afwijking.	101 I	
Overige afwijkingen < € 50.000	12 I	
<i>Totaal baten</i>		<u><u>1.618</u></u>

**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

*Onttrekking:*

- N.v.t.

**3.6.3 Risico's**Armoede

De middelen armoede worden naar verwachting volledig besteed. Opvallend is dat de uitgaven voor leningen woninginrichting achter blijven op de verwachting. De feitelijke huisvesting van statushouders kent momenteel nog een achterstand. Het risico bestaat dat de onderbesteding de komende maanden toch nog gaat omslaan.













De kosten bijzondere bijstand voor bewindvoering liggen op koers van verwachting. De maand december is echter een maand waarin niet altijd alle voorspellingen uitkomen. Vooral nog verlopen de uitgaven conform 2017.

Per saldo wordt een volledige besteding van het armoedebudget (bijzondere bijstand en minimabeleid) voorzien.

### 3.7 Programma 7 Openbare ruimte en Verkeer en vervoer

#### 3.7.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2018?	
<b>Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan</b>	
<b>KWALITEIT LEEFOMGEVING</b>	
Een goede/aantrekkelijke openbare ruimte voor de inwoners (participatie) waarbij inrichting, gebruik en beheer zorgvuldig en integraal op elkaar zijn afgestemd en waarmee in de dorpen en wijken een beeldkwaliteit van de openbare ruimte ontstaat die aansluit bij de verwachtingen van bewoners en EOP's, passend binnen het karakter en de gebiedskenmerken van de dorpen en wijken	<p>Om tot een goede en aantrekkelijke openbare ruimte voor inwoners te komen is er in de afgelopen periode geïnvesteerd in het optimaliseren van de samenwerking tussen de twee grootse aannemers in de openbare ruimte van Emmen. EMCO en Area stemmen hun operationele werkzaamheden beter op elkaar af. Zo heeft de gezamenlijke aanpak van knelpunten gewerkt in bijvoorbeeld Bargeres. Hierbij wordt ook afgestemd met andere partijen die werkzaam zijn in de buitenruimte.</p> <p>Twee bijzonderheden waar de inwoners van de gemeente Emmen het afgelopen jaar last van hebben gehad in de openbare ruimte:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- De eikenprocessierups: tezamen met twee aannemers zijn de rupsen zowel preventief als curatief bestreden. De effectiviteit is geëvalueerd en de uitkomsten zullen worden meegenomen in het plan van aanpak voor 2019.</li> <li>- De Japanse duizendknoop: tot oktober zijn er verschillende methoden van bestrijden geïntroduceerd. Met behulp van een gespecialiseerde aannemer wordt een combinatie van zorgvuldig maaien met heet water-injecties gebruikt om het onkruid te bestrijden. Op een andere locatie worden akkervarkens ingezet. Ook andere mogelijkheden worden bekeken.</li> </ul>
Het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen sluit aan bij de wensen van burgers en bij organisaties van belanghebbenden en maakt het mogelijk dat de teraardebestelling en herdenking op een voor de overledenen en hun nabestaanden passende wijze kan plaatsvinden	<p>Het ontwikkelen en aanleggen van het gedeelte ten behoeve van natuurbegraven op begraafplaats Oeversebos verloopt volgens schema. Het begraafrijp maken van stukken bosperceel en het begraafrijp maken van het begraafveld met veldbloemen is in een vergevorderd stadium.</p> <p>Het opstellen van het groenbeheerplan en de maatwerkplannen hebben vertraging opgelopen. De beheerplannen en de maatwerkplannen worden samengevoegd om tot een integraal werkplan te komen. Een en ander zal over een periode van vier jaar gestalte krijgen. In 2019 zal op een aantal begraafplaatsen gestart worden. De prioritering moet nog plaats vinden.</p> <p>In de samenwerking met andere partijen is met de vrijwilligers op begraafplaats Nieuw-Dordrecht een pilot opgestart waarbij zij met inzet van het budget van de gemeente (onderhoud en knelpuntfonds) een groot gedeelte van het groenonderhoud zelfstandig gaan uitvoeren. In 2019 wordt de pilot geëvalueerd. De samenwerking met zes andere groepen vrijwilligers op diverse begraafplaatsen is versterkt in 2018.</p>
<b>BEREIKBAARHEID</b>	
Goede bereikbaarheid van Emmen over de weg en het spoor	In september 2018 hebben de colleges van de gemeente Emmen en van de provincie Drenthe een Bereikbaarheidsakkoord N391 en N862 bereikt. Eind oktober is er een informatiebijeenkomst voor de gemeenteraad en de provinciale staten over de wegenruil en reconstructie van beide wegen. Besluitvorming door de gemeenteraad en de provinciale staten vindt later dit jaar plaats.

		<p>De schetsplannen voor het opwaarderen van de Verlengde Herendijk (rotonde en de weg zelf) zijn gereed. Er is nog geen overeenkomst met grondeigenaren gesloten waardoor het project vertraagd is.</p> <p>Het beschikbaar gestelde budget voor de uitvoering van de plannen in de eerste schil van de Ermerweg was niet toereikend voor alle plannen. In overleg met 'Mooi Noordbarge' worden keuzes gemaakt met betrekking tot de uitvoering van de verschillende plannen.</p> <p>In december 2017 is de dienstregeling van de busdienst in Emmen ingrijpend gewijzigd. Qbuzz is tevreden over de ervaringen. Wel heeft Qbuzz aangegeven in de spits ernstige vertraging op te lopen op de Boermarkeweg.</p>
Meer ruimte voor de fiets in dorpen en wijken, door samen met medeoverheden een kwaliteitsimpuls te leveren op drukke en kansrijke (regionale) fietsroutes en zo het gebruik van de fiets te stimuleren		Onze inzet is erop gericht om vanaf 2019 uitvoering te geven aan de doelstellingen van het Fietsplan 2018-2024.
Bewuste vervoerwijze keuze door het beïnvloeden van de mobiliteit door carpoolen en het gebruik van fiets en openbaar vervoer te stimuleren		<p>De vier Emmense <b>HUB's</b> zijn in april in gebruik genomen en zijn op sobere wijze ingericht. Dit betekent dat er een parkeerplaats is gereserveerd voor de HUBtaxi. Bij de Dordsebrug is extra zitgelegenheid gecreëerd en is een geleidenlijn aangelegd tussen de taxistandplaats en de bushalte.</p> <p><i>(Een HUB is een schakel tussen het openbaar vervoer, publiek vervoer, vervoer te voet, op de fiets of met de auto. In Groningen en Drenthe worden in totaal 50 HUB's ontwikkeld)</i></p> <p> Het voorstel van het OV-bureau Groningen Drenthe/provincie Drenthe voor het bijplaatsen van dynamische reisinformatie op HUB's en haltes van de Qlink, (cofinanciering) is in behandeling.</p> <p> Er is geïnvesteerd in de aanleg van nieuwe fietspaden in Klazienaveen (Pollux, Mr. Ovingestraat).</p>
Ouderen en mensen met een beperking in staat laten zijn zo lang en zelfstandig mogelijk aan het maatschappelijke leven deel te nemen	 	<p> De aanbesteding voor de uitvoeringsorganisatie Publiek Vervoer is afgerond en in werking getreden.</p> <p> Verder wordt er gewerkt aan het realiseren van gehandicaptenparkeerplaatsen in centrum Nieuw-Amsterdam en bij Dorpshuis Weerdinge.</p>
<b>VERKEERSVEILIGHEID</b>		
Afname van het aantal ernstige verkeersslachtoffers door goed wegonderhoud, inrichting van wegen, opheffen van onveilige situaties, verkeersveiligheid campagnes	 	<p> Vanuit de wegininspectie najaar 2017 komt naar voren dat het percentage blijft stijgen van de verhardingen wat een voldoende scoort. Punt van zorg is dat het percentage 'onvoldoende' nog niet binnen de norm ligt. De toename van verhardingen met achterstallig onderhoud is hiervan de oorzaak. Deze verhardingen zijn aan het einde van hun leven en moeten worden gereconstrueerd. Dit vraagt grote investeringen. Kort samengevat is de stand van zaken als volgt: Het percentage voldoende stijgt naar 83%.</p> <p>Verharding met een kwaliteit matig ligt boven de norm. Het aantal m2 verhardingen met een onvoldoende (12%) ligt onder de norm. Hiervan is 9% achterstallig onderhoud wat een toename is ten opzichte van 2015.</p> <p> Het ontwerp voor de Y-aansluiting Brinkenweg is gereed. In oktober zal informatie richting omgeving plaatsvinden, vervolgens worden de procedures opgestart. De planning is om in het voorjaar van 2019 te starten met de</p>



	<p>uitvoering van dit project.</p> <p>Het Drents Verkeersveiligheidslabel voor basisscholen is aangewakkerd. Dit heeft geleid tot nieuwe aanmeldingen en nieuw gelabelde scholen. In het kader van het uitvoeringsprogramma verkeerseducatie vinden met regelmaat activiteiten plaats. In dit kader zijn er in juli langs de N379 ter hoogte van de openbare basisschool De Dreske (Roswinkel) twee thermometerborden geplaatst die de (te hoge) snelheid van weggebruikers weergeven.</p> <p>De werkzaamheden van de aanleg van nieuwe fietspaden in Klazienaveen (Pollux en Mr. Ovingstraat) zijn gereed en de fietspaden zijn opgeleverd (onderdeel van het Fietsplan). Met de opgeleverde fietspaden hoeven fietsers geen gebruik meer te maken van de drukke rijbaan.</p> <p>Emmen doet mee aan een onderzoek 'Wielrenners op de rijbaan'. Het praktijkonderzoek is afgerond en de resultaten worden uitgewerkt.</p>
Veilige fietsroutes naar scholen	<p>Tijdens de start van het schoolseizoen is middels banners wederom de aandacht van weggebruikers gevraagd met de boodschap 'de scholen zijn weer begonnen' (Veilig Verkeer Nederland campagne).</p>
Veilige voet- en fietspaden voor de ouder wordende gebruiker van de openbare ruimte	<p>We hebben tezamen met de OSOG een schouw gehouden van het centrum van Nieuw-Amsterdam. Daarnaast wordt bijvoorbeeld het zebepad bij het Winkelcentrum Angelslo veiliger gemaakt met knipperende attentieborden, die door de voetganger zelf geactiveerd kunnen worden.</p>

#### Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2018

##### GVVP

Medio 2018 is de bestuurlijke wens uitgesproken om tot een nieuw GVVP te komen. Dit GVVP wordt vanuit het oogpunt van maatschappelijke effecten en de gebruiksbeleving van voorgestelde infrastructurele maatregelen opgesteld. Er is nog geen budget beschikbaar gesteld voor het opstellen van het GVVP. Dit kwartaal wordt gestart met het opstellen van een plan van aanpak. Het streven is om het nieuwe GVVP in 2019 ter besluitvorming aan te bieden.

**3.7.2 Budgettaire ontwikkelingen**

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	<b>Primitieve begroting</b>	<b>Begroting na wijziging</b>	<b>Prognose</b>	<b>Vershil</b>	<b>I/S</b>
<b>Lasten</b>	28.605	28.107	27.431	676	
<b>Baten</b>	5.520	5.454	4.774	-680	
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>	23.086	22.653	22.657	-4	
<b>Reserve mutaties</b>					
- Storting	0	450	450	0	
- Onttrekking	134	592	592	0	
<b>Saldo na reserve mutaties</b>	22.952	22.511	22.515	-4	

**Toelichting***Lasten:*

- 2.1 Verkeer en vervoer 325 I/S
  - Het incidentele budget voor fietsacties wordt dit jaar deels 50 I niet ingezet. Deze kosten worden gemaakt in 2019. Bij Berap 2019-I volgt een resultaatbestemmingsvoorstel.
  - Door minder calamiteiten en lagere onderhoudslasten 75 S wordt er een voordeel verwacht op openbare verlichting.
  - Het budget voor onderhoud centrumvernieuwing is 200 I gebaseerd op een meerjarig onderhoudsplan waarbij de gemiddelde benodigde middelen in de begroting zijn opgenomen. Door deze systematiek ontstaat er in de eerste jaren (weinig onderhoud) een financieel voordeel. Over enige jaren zal dit budget niet meer toereikend om de onderhoudskosten zullen toenemen. Op korte termijn zal hier nader over gerapporteerd worden.
- 2.2 Parkeren 279 I/S
  - Vrijval kapitaallasten Willinkplein Zuid (zie baten).
- 5.7 Openbaar groen
  - Voordeel op onderhoud groen wordt veroorzaakt door onderbezetting. 72 I

*Totaal lasten* 676

*Baten:*

- 0.63 Parkeerbelasting
  - Minder parkeeropbrengsten door achterblijvende parkeeraantallen. Deels -680 I/S komt dit door het nog niet gereed zijn van Willinkplein Zuid. Hier staat vrijval van kapitaallasten tegenover ad € 279.000 (zie lasten).

*Totaal baten* -680

**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

*Onttrekking:*

- N.v.t.










### **3.7.3 Risico's**











#### Begraven

Wij nemen met betrekking tot de grafrechten de afkoopbedragen in zijn geheel als bate op in het jaar waarin het grafrecht is verleend en derhalve hebben wij ook geen voorziening grafrechten. Ingevolge de BBV zouden wij wellicht wel een voorziening grafrechten moeten hebben. Er wordt nu onderzoek gedaan of wij een voorziening moeten treffen en welke omvang deze voorziening dan moet hebben. De effecten op de meerjarenbegroting zijn niet substantieel.

### 3.8 Programma 8 Sport en cultuur

#### 3.8.1 Beleid

Wat hebben we bereikt in 2018?		
Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan		
<b>SPORT</b>		
Dat iedereen kan deelnemen aan natuurlijk bewegen, sportieve bewegingsactiviteiten, sport of topsport.		Dit is een hoofdtaak voor de inzet van buurtsportcoaches en senioren sport medewerkers.
Dat Sport een bijdrage levert aan een gezonde samenleving.		Daarom werken de buurtsportcoaches met en onder de vlag van M&Gezond! en zijn Jogg-activiteiten geïntegreerd.
Dat Sport de opvoedkracht van wijken en dorpen aanboort of versterkt.		Er zijn een aantal goede stappen gezet, maar ons doel is nog niet behaald. Een eerste contact met de Hanze is gelegd om te komen tot een samenwerking- en plan. Jeugdzorgpartijen als Yorneo en Accare hebben eerder aangegeven te willen meewerken als er een goed plan ligt.
Dat Sportverenigingen zich kunnen ontwikkelen tot samenlevingspartner.		Bestuurlijke problemen bij een aantal sportverenigingen leiden ertoe dat op dat vlak de eerste hulp wordt geboden. Pas daarna wordt hulp geboden bij hun ontwikkeling.  Op dit moment ligt de prioriteit bij sportverenigingen nog niet bij het zich ontwikkelen tot samenlevingspartner. Echter onze ambitie is er wel. Via de senioren sport medewerkers zijn bijvoorbeeld bij gymvereniging DOC in Nieuw Amsterdam/Veenoord ongeveer 50 potentiële leden aangebracht.
Dat sportieve evenementen worden gerealiseerd met extra maatschappelijk rendement.		Dit jaar heeft de Worldcup Paracycling plaatsgevonden in Emmen en zijn er veel sportieve nevenactiviteiten georganiseerd. Dit heeft o.a. tot een toename van WMO-aanvragen voor racerunners geleid.
Een toekomstgericht voorzieningenaanbod, betaalbaar voor zowel de gebruiker als de gemeente Emmen.		Er is voldoende betaalbaar/kwalitatief goed aanbod van sportaccommodaties voor binnen- en buitensport in de gemeente Emmen. Er is/wordt geïnvesteerd in de vervanging en renovatie van sportaccommodaties binnen de beschikbare middelen. In 2018 zijn dit de volgende grote projecten: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Nieuwbouw zwembad .</li> <li>• Renovatie van het kunstgrasveld van DZOH.</li> <li>• Renovatie van het kunstgrasveld bij korfbalvereniging EKC'2000.</li> <li>• Voorbereiding nieuwbouw sporthal Emmer-Compascuum).</li> <li>• Aanleg van een beachpark.</li> </ul> Daarnaast is het Keurmerk Veilig & Schoon weer behaald voor de drie overdekte zwembaden.
<b>CULTUUR</b>		
<b>Culturele basis:</b>		
De instellingen in de culturele infrastructuur zoeken actief verbinding met de samenleving.		Dit is een doorlopend uitgangspunt bij subsidiering en advisering van bestaande en nieuwe culturele organisaties. De opbrengst van de Cultuurmonitor 2017 is hierbij zeer behulpzaam. De Cultuurmonitor 2019 wordt momenteel voorbereid.
Er is ruimte om initiatieven uit de samenleving te steunen.		Vanuit het Initiatievenbudget ondersteunen we nieuwe culturele initiatieven uit de samenleving, zoals dit jaar Hutspot The Musical, Gluren bij de Buren en de Kinderdichter 2018.
Inwoners en bezoekers hebben toegang tot een divers cultureel aanbod.		Door nieuwe initiatieven te ondersteunen waarborgen we de diversiteit en variatie in het aanbod.

Inwoners zijn op de hoogte van het culturele aanbod.		Er vindt doorlopend advisering en afstemming plaats over marketing. In samenwerking met Stichting Marketing Regio Emmen (SMRE) hebben we in het voorjaar een bijeenkomst over social media voor culturele en toeristische organisaties het Veengebied georganiseerd.
De professionele culturele instellingen (Atlas Theater, Bibliotheek Emmen, de Kunstbeweging, CBK Emmen en Loods 13) versterken elkaar door een gezamenlijke visie te ontwikkelen		De betrokken instellingen hebben een samenwerkingsdocument opgesteld en werken nauwer samen dan voorheen, bijvoorbeeld bij de kinderboekenweek. Hiervoor vindt periodiek gestructureerd overleg plaats.
<b>Cultuurparticipatie:</b>		
Kunst en cultuur zijn bereikbaar voor alle inwoners.		Met het Jeugdcultuurfonds en de Participatiewebshop wordt de mogelijkheid geboden om aan cultuur deel te nemen voor inwoners met een laag inkomen. Culturele instellingen hebben hier ook oog voor, zo biedt het Atlas Theater jongeren voor € 10 een last-minute theaterkaartje aan.
Met cultuureducatie bereiken wij alle leerlingen in het basis en voortgezet onderwijs, binnen- en buitenschools.		Alle scholen hebben een aanbod voor cultuureducatie gerealiseerd. Daarnaast is in samenwerking met DKB een 'inspiratie-aanbod' Creativiteit voor pedagogisch medewerkers van de voorscholen ontwikkeld en aangeboden. Hiervoor bestaat een grote belangstelling.
In dorpen en wijken is een passend culturaanbod.		De Kunstbeweging heeft de opdracht culturele projecten in dorpen en wijken te ontwikkelen. Een succesvol voorbeeld daarvan zijn de Ontmoetingsverhalen in Schoonebeek voor en door inwoners (een route met QR-codes en een boekje). Het Buurtcultuurfonds is vertraagd en wordt in 2019 gelanceerd. Voor het budget wordt een passende bestemming voorgesteld.
Cultuurparticipatie is bereikbaar voor ouderen.		Emmen heeft met het project Age Friendly Cultural City de landelijke Lang Leve Kunst – BNG-prijs 2018 gewonnen. De jury prees in het bijzonder het integrale karakter van het aanbod met elementen voor cultuur, zorg, welzijn en gezondheid.
Amateurkunstverenigingen, culturele vrijwilligersorganisaties en culturele commissies dragen bij aan cultuurparticipatie en sociale dynamiek.		Uit de beleidsregel Breedtecultuur worden laagdrempelige culturele activiteiten gesteund van amateurkunstverenigingen, culturele commissies en herdenkingscommissies. De activiteiten vinden gespreid over de gehele gemeente plaats.
<b>Creatieve verbindingen:</b>		
Kunst en cultuur bieden de levendigheid die nodig is voor economische bloei.		Dit is een doorlopend uitgangspunt. Culturele evenementen kennen een multiplier-effect, waardoor met de gemeentelijke bijdrage een gemiddelde multiplier van 3 wordt gerealiseerd.
Kunst, cultuur en erfgoed leveren een waardevolle bijdrage aan toerisme, ruimtelijke en economische opgaven.		We onderzoeken de plaatsing van een kunstwerk cq uitzichtpost in het Bargerveen.
De culturele ontwikkeling in het Rensenspark wordt gestimuleerd.		Uitmarkt Emmen StadsBBQ Edition vond in 2018 succesvol in het Rensenspark plaats.  Culturele organisaties en ondernemers zijn tijdelijk in het Rensenspark gevestigd. De huisvesting van Loods 13 en een dependance van het CBK worden voorbereid.
De opbrengsten van Emmen Culturele Drentse Gemeente worden geborgd in de nieuwe cultuurnota 2018-2021 'Van Goede Grond'.		Dit is gerealiseerd.
In Noord-Nederlands verband nemen culturele organisaties uit Emmen deel aan innovatieve projecten, die bijdragen aan onze culturele ambities.		Emmen neemt sinds 2017 deel aan We the North, een samenwerking tussen zeven noordelijke overheden. Gezamenlijk is het Regioprofiel aangeboden aan de Raad voor Cultuur, waarmee wordt ingezet op extra rijksfinanciering vanaf 2021 op het gebied van talentontwikkeling, stad / platteland en meertaligheid. Vanuit Emmen nemen Loods 13, het CBK en de Kunstbeweging deel aan We the North en worden er steeds meer verbindingen gelegd.

Er ontstaan nieuwe verbindingen tussen kunst en cultuur en andere beleidsterreinen, met name gezondheid, duurzaamheid en leefbaarheid.		In het project Age Friendly Cultural City wordt samengewerkt vanuit cultuur en welzijn. De Kunstbeweging verkent de samenwerking tussen de cultuursector en het sociaal domein met een grootschalig onderzoek. In het Rensenspark vinden partijen op het gebied van kunst, cultuur en innovatie elkaar. Dit willen we nog meer aanjagen.
--	---	--

### 3.8.2 Budgettaire ontwikkelingen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	<b>Primitieve begroting</b>	<b>Begroting na wijziging</b>	<b>Prognose</b>	<b>Vershil</b>	<b>I/S</b>
<b>Lasten</b>	15.735	16.405	16.555	-150	
<b>Baten</b>	2.108	2.261	2.261	0	
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>	13.627	14.144	14.294	-150	
<b>Reserve mutaties</b>					
- Storting	0	12	12	0	
- Onttrekking	321	321	321	0	
<b>Saldo na reserve mutaties</b>	13.305	13.835	13.984	-150	

#### Toelichting

Lasten:

- 5.1 Sportbeleid en activering -150 I/S  
Met het Atlas theater zijn afspraken gemaakt omtrent de doorbelasting van salarislasten van de oud medewerkers Muzeval. Conform deze afspraken zal er een structureel nadeel blijven bij de gemeente zolang deze medewerkers voor het Atlas theater werken.

-150

Baten:

- Geen afwijkingen

Totaal baten

0

#### Reserve mutaties:

Storting:

- N.v.t.

Onttrekking:

- N.v.t.

### 3.8.3 Risico's




#### Btw-vrijstelling sport

De btw-vrijstelling op sport (per 1-1-2019) geeft een financieel risico. Het moeten toepassen van de vrijstelling pakt vanwege het verlies van het recht op aftrek van voorbelasting van btw financieel ongunstig uit voor gemeenten en sportstichtingen. Het rijk gaat het nadeel compenseren door middel van een specifieke uitkering. Hoe dit precies voor ons uitpakt is nog onduidelijk. Als gemeente Emmen moeten wij vóór 1 mei 2019 de aanvraag voor de specifieke uitkering indienen.

### 3.9 Programma 9 Sociaal Domein

#### 3.9.1 Beleid


##### Wat hebben we bereikt in 2018?

Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan	
<p>Centrale doelstelling: Maatschappelijke participatie ("iedereen doet mee naar vermogen")</p> <p>Op basis van bovengenoemde centrale doelstelling zijn de volgende subdoelen geformuleerd:</p>	<p> De uitvoering van de drie decentralisaties verloopt overwegend volgens plan, maar vergt ook op een aantal onderwerpen extra aandacht. De problemen bij stichting De Toegang en de ontstane onbalans tussen het beschikbare budget en gevraagde zorg en ondersteuning in de Jeugdzorg, bij Beschermd wonen en bij begeleiding vragen gerichte ombuigingen.</p>
<p>Een hogere arbeidsparticipatie</p>	<p> Vanuit het actieplan doorzetten en aanpakken is dit jaar gewerkt met detachingsconstructies, de ervaringen zijn positief. De sluitende aanpak heeft tot goede resultaten geleid. Menso werkt bij instroom met een screeningmethodiek om meteen een goed beeld te krijgen van de (on)mogelijkheden van werkzoekenden.</p> <p>De ombuigagenda in het kader van notitie Werk en Wederkerigheid vraagt nog extra aandacht. In de samenwerking met ketenpartners zijn stappen gezet, met name in de samenwerking tussen Menso en de EMCO-groep. Deze partijen maken inmiddels goed gebruik van elkaars kennis, expertise en faciliteiten. De gesprekken met Buurtsupport zitten nog steeds in een verkennende fase.</p> <p>De taakstellende aantallen Beschut Werk en Baan Afspraak Banen voor 2018 zijn gerealiseerd.</p> <p>De inzet van een jobcoach bij het cluster RMC heeft geleid tot een uitstroom van 27 jongeren naar een opleidingstraject en 19 jongeren naar werk.</p> <p>Op 1 januari 2018 heeft Menso haar deuren geopend. De preventie, ontwikkeling en uitstroomcijfers over de eerste 10 maanden zijn uitstekend. De resultaatverwachtingen, die zijn vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst met Menso, worden gehaald.</p> <p>Met de tegenprestatie is nadere invulling gegeven aan het verhogen van de maatschappelijke participatie. Ongeveer 40% van de klanten (doelgroep 4) verricht een tegenprestatie.</p>
<p>Sociale samenhang in alle dorpen en wijken</p>	<p> Maatschappelijke partners en inwoners werken gezamenlijk aan de uitvoering van de sociale gebiedsagenda's. De inhoud van de sociale gebiedsagenda's is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de inwoners, instellingen en gemeente. Dit stimuleerde en stimuleert betrokkenheid bij elkaar, burgerparticipatie, zelforganisatie en eigenaarschap van de inwoners. De agenda's blijven dynamisch. Nieuwe ontwikkelingen in de gebieden worden in de agenda verwerkt.</p> <p>Op basis van het onderzoek naar vernieuwing en versterking van de informele zorg en ondersteuning hebben we acties in voorbereiding.</p>

<p>Inwoners wonen zo lang mogelijk zelfstandig en veilig in hun eigen omgeving.</p>	<p> <i>Beschermd Wonen</i>  De overgang van beschermd wonen naar Stichting De Toegang heeft een forse stijging van het aantal indicaties tot gevolg gehad, hetgeen niet in lijn is met wat we beogen. Het afgelopen jaar zijn de toegangs-medewerkers getraind in hun kennis over beschermd wonen, om zo meer lijn te krijgen in de advisering.</p> <p>Momenteel wordt ook gewerkt aan beleidsmatige maatregelen, zoals het ontwikkelen van tussenproducten, van meer preventieve- (voorliggend veld) of flexibele aard (meer maatwerk en ambulante begeleiding). In het verlengde hiervan zullen tevens wettelijke verplichte woonvormen al dan niet voldoen aan de definitie van Beschermd Wonen en of ten aanzien daarvan maatregelen vereist zijn, bijvoorbeeld in de vorm van de inzet van andersoortige producten.</p> <p>Ook onderzoeken we in hoeverre beschermd wonen, in geval van pgb, zonder wooncomponent kan worden verstrekt (betreft een aanzienlijk bedrag per maand) en daarmee daadwerkelijk wordt voldaan aan de scheiding van wonen en zorg.</p> <p><i>Begeleiding</i>  Ook de indicaties voor begeleiding in de vorm van een pgb zijn met de komst van Stichting De Toegang gestegen. De hoofdaanbieders zijn gevraagd om inhoudelijk (soort second opinion) mee te kijken bij de inzet van pgb's, dit met het oog op het gelijktrekken van natura en pgb indicaties.</p> <p>Daarnaast zijn de kwaliteitskaders actief onder de aandacht gebracht, zodat het aan de voorkant eenvoudiger is om de kwaliteit (en dus het tarief) van een zorgaanbieder te beoordelen.</p> <p>Het wegvallen van een aantal AWBZ-gerelateerde producten, terwijl de doelgroep (met name 18-23 jarigen) onder de Wmo is gaan vallen, heeft ook invloed op de stijging van de pgb-indicaties. Er zijn meer preventieve zorgproducten vereist. Hiervoor lopen momenteel een aantal pilots en wordt gewerkt aan beleidsmatige maatregelen.</p>
---	--



<p>Jeugdhulp aan kinderen en jeugdigen die het nodig hebben</p>	<p> In ons beleid staat voorop dat jeugdhulp geboden wordt aan kinderen die het nodig hebben. De vaardigheid van de ketenpartners moet zijn dat kinderen die specialistische hulp nodig hebben dit zo snel mogelijk krijgen en hiervan zo kort mogelijk gebruik maken.</p> <p>De toegang tot jeugdhulp loopt naast de gemeentelijke toegang tevens via (huis)arts, specialist of Gecertificeerde Instellingen. Deze laatste instellingen zijn gecertificeerd om maatregelen in het kader van de jeugdreclassering en jeugdbescherming te mogen uitvoeren.</p> <p>We zien dat het aantal jeugdigen in jeugdhulp niet veel stijgt, maar de kosten stijgen wel. We zien dat het beroep op specialistische vormen van zorg toeneemt, terwijl het beroep op basiszorg afneemt.</p> <p>Onze beleidsuitgangspunten zijn er juist op gericht om af te schalen waar het kan en op te schalen waar het moet. Dit af- en opschalen is een ketenaangelegenheid, waarbij de sleutelpositie is belegd bij de verschillende toegangen tot jeugdhulp. We constateren dat samenwerking in de keten op dit gebied moeizaam op gang komt, dat de gemeentelijke toegang én de samenwerking met de gemeente nog niet optimaal functioneert en dat samenwerking en consultatie met voorliggend veld en ketenpartners (w.o. arts, specialist en Gecertificeerde instelling) nog geïnitieerd moeten worden. Het ontbreken van prikkels in het inkoopmodel die het streven naar het behalen van de beleidsuitgangspunten stimuleren helpt hierbij niet.</p> <p>Momenteel acteren wij op de ontstane problemen door</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- verbeteringen door te voeren bij de Toegang</li><li>- de samenwerking met de gemeente te verbeteren en bij</li><li>- de voorbereiding voor de inkoop van jeugdhulp vanaf 2020.</li></ul>
---	---

<p>Een gezonde leefstijl op alle levensgebieden</p>	 <p>Het uitgangspunt van M&amp;GEZOND! is het stimuleren van de inwoners van onze gemeente om actief met hun gezondheid aan de slag te gaan. We willen de inwoners aanmoedigen en uitdagen met ideeën te komen die hun woonomgeving, hun wijk en buurt gezonder maakt en om hierin zelf een actieve rol te spelen.</p> <p>Het uitgangspunt hierbij is positieve gezondheid volgens de definitie van Machteld Huber: 'Gezondheid als het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven'</p> <p>We geven één en ander vorm door:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•Inwoners activeren vanuit de samenleving en het stimuleren van zelfregie en zelfredzaamheid</li> <li>•Inzetten op preventie</li> <li>•Versterken en verbeteren van de samenwerking met andere instanties en organisaties op het gebied van Volksgezondheid.</li> </ul> <p>Stichting Knip heeft extra subsidie ontvangen. Onderdeel van de extra subsidieverlening is de koppeling met het thema gezondheid. Stichting Knip heeft in dat kader de 'Gezond en Goedkoop Koken-training' aangeboden. Deze training heeft inmiddels plaatsgevonden. De resultaten daarvan moeten nog worden geanalyseerd.</p> <p>Periodiek overleggen wij met het bestuur van de Zuid-Oost Drentse Huisartsencoöperatie. Een belangrijk onderwerp is de toekomst van de huisartsenzorg in onze gemeente. De opvolging van huisartsen, die hun praktijk beëindigen, kent een probleem door de geringe beschikbaarheid van nieuwe huisartsen. Ook bestaat de wens om in gezondheidscentra met andere gezondheidsdisciplines samen te werken. In gezondheidscentra kunnen ook voorzieningen worden getroffen om de extra medische taken, die uit de tweede lijn worden overgenomen, uit te voeren. Als gemeente hebben we in dit proces overwegend een stimulerende, faciliterende en (mee) ontwikkelende rol.</p>
---	---

### Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2018

#### Invoering abonnementstarief WMO

Iedereen die in 2019 een eigen bijdrage moet betalen, betaalt vanaf 2019 een vaste eigen bijdrage voor Wmo: € 17,50 euro per vier weken. Bij de berekening van de eigen bijdrage wordt voor betalende inwoners niet meer gekeken naar de hoogte van het inkomen, vermogen en het gebruik.

Vanaf 2019 is er in Emmen daarnaast sprake van een groep inwoners die geen eigen bijdrage meer betalen voor een WMO-voorziening. Deze groep wordt op basis van het minimabeleid via het CAK gevrijwaard van het betalen van een eigen bijdrage. Het gaat hier om de groep met een inkomen van maximaal 110% bijstandsniveau.

#### Jeugdzorg COA Gezinslocatie Emmen

Vanaf 2019 zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de jeugdhulp die geleverd wordt op de COA gezinslocatie. Het Rijk stelt daartoe bij de decembercirculaire middelen beschikbaar. Het is daarom vooralsnog onduidelijk hoe de middelen zich gaan verhouden tot de vraag naar jeugdhulp op de COA gezinslocatie.

#### Trendbreuk PGB's begeleiding en beschermd wonen

In 2017 zijn het aantal PGB's begeleiding en beschermd wonen buitenproportioneel gestegen. Dit heeft tot nu toe tot aanzienlijke overschrijdingen geleid in de begroting. Wij hebben ons vanaf het vierde kwartaal 2017 als doel gesteld om te zorgen voor een trendbreuk. Dit is vooralsnog gedeeltelijk gelukt door te interveniëren bij de Toegang en door het beleid op onderdelen aan te passen. Het negatief financieel effect hiervan is echter minder snel te beïnvloeden dan in eerste instantie is voorzien.

**3.9.2 Budgettaire ontwikkelingen**

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	<b>Primitieve begroting</b>	<b>Begroting na wijziging</b>	<b>Prognose</b>	<b>Vershil</b>	<b>I/S</b>
<b>Lasten</b>	147.561	154.533	159.150	-4.617	
<b>Baten</b>	5.515	4.895	4.895	0	
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>	142.046	149.638	154.256	-4.617	
<b>Reserve mutaties</b>					
- Storting	766	788	1.795	-1.007	
- Onttrekking	5.305	6.226	6.226	0	
<b>Saldo na reserve mutaties</b>	137.507	144.200	149.825	-5.624	

**Toelichting***Lasten:*

- Stichting de Toegang (Taakveld 6.2 Wijkteams, 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO), 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ en 6.81 Geëscaleerde zorg 18+) -965 I/S

Hogere lasten voor Stichting de Toegang. De hier genoemde overschrijding is incidenteel voor 2018. Er dient nog besluitvorming plaats te vinden voor 2019. De Toegang dient hiervoor een begroting in. Eventuele structurele uitzetting zal meegenomen worden bij Berap 1 en de Kadernota 2020.
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie -105 I

Afwaarderen boekwaarde dorps huis ivm sloop (€ 135.000) en voordeel door lagere exploitatielasten van enkele dorps huizen (€ 30.000).
- 6.4 Begeleide participatie 233 I

Op basis van de 2e wijziging van de begroting bij de Emco kunnen we op de gemeentelijke bijdrage een voordeel verwachten.
- 6.5 Arbeidsparticipatie -300 I

Nog te vergoeden loonindexatie aan Menso. -200 I

Openstaande claims AMRD vanwege hogere rijksbijdrage 2017. -100 I
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) -100 I/S

Kosten voor woningaanpassingen nemen toe, mogelijk -200 I

vanwege beleid om ouderen langer thuis te laten wonen. De De trend van dalende kosten is in 2017 doorbroken, in 2017 en 2018 is er sprake van een stijging van kosten voor woningaanpassing. Vooralsnog wordt deze post als incidenteel aangemerkt.

Kosten voor vervoersvoorzieningen vallen lager uit. Er is 100 I/S

sprake van een (gedurende 2018 ingegaan) nieuw contract. Het is nu nog niet duidelijk in hoeverre hier sprake is van een structureel voordeel.

• <b>6.71 Maatwerkdienstverlening 18+</b>		0 I/S
Incidentele frictiekosten Stichting de Toegang.	-100 I	
Minder aanmeldingen voor inkomensbeheer.	50 I	
Voordeel collectief vervoer door efficiëntere werkwijze aanbieder.	400 S	
Voordeel huishoudelijke hulp omdat minder extern advies noodzakelijk is.	50 I	
<i>Budget Decentralisatie AWBZ:</i>		
Aantal aanvragen TCG is lager	100 I	
Groter aantal aanvragen mantelzorgcompliment, waarschijnlijk door grotere bekendheid.	-100 I/S	
Uitvoeringskosten zijn lager vanwege het aantal herindicaties.	150 I	
Kosten voor cliëntondersteuning zijn lager.	50 I	
<i>Budget instellingen Begeleiding:</i>		
Kosten voor PGB's nemen toe.	-500 I/S	
Hogere kosten voor begeleiding door landelijke zorgaanbieders die buiten het contract vallen.	-100 I	
• <b>6.72 Maatwerkdienstverlening 18-</b>		-2.480 I/S
Prijscorrecties voor producten die onder het markttaarif lagen.	-600 I/S	
Bij Berap 2018-I is in eerste instantie € 300.000 minder budget toegekend dan was verwacht op basis van de jaarrekening 2017. Dit blijkt echter wel noodzakelijk.	-300 I/S	
Hogere zorgkosten jeugdhulp doordat zwaardere en intensievere zorg noodzakelijk is.	-1.580 I/S	
• <b>6.81 Geescaleerde zorg 18+</b>		-900 I
Stijgende zorgkosten bij beschermd wonen.	-700 I	
Kosten voor een experiment beschermd wonen.	-200 I	

*Totaal lasten* -4.617

*Baten:*

- Geen afwijkingen

*Totaal baten* 0

**Reserve mutaties:**

*Storting:*

- In de begroting 2019 is aangegeven dat wij uiterlijk bij de jaarrekening 2018 (en zo mogelijk bij berap 2018-II) de reserve sociaal domein zullen aanvullen met een bedrag van € 1 miljoen. Dit betreft de uitwerking daarvan. -1.007 I

*Onttrekking:*

- N.v.t.

### **3.9.3. Risico's**

#### Invoering abonnementstarief WMO

De eigen bijdrage in de vorm van een abonnementstarief van 17,50 per 4 weken die vanaf 2019 van kracht is heeft een aanzuigende werking op het gebruik van WMO voorzieningen.

#### Jeugdhulp

##### *Inkoopmodel*

Het inkoopmodel Jeugd 2017 heeft een negatief financieel effect. De zorgkosten blijven stijgen zonder dat er sprake is van een significante stijging van het aantal unieke cliënten jeugd in zorg.

##### *Solidariteit*

Met de zuid-Drentse gemeenten is afgesproken dat de zorgkosten op interventieniveau 8 (verblijf buiten het eigen gezin) worden verdeeld op basis van solidariteit. Voor de gemeente Emmen leverde dit in 2017 een voordeel op van ca. € 1,1 mln., voor 2018 wordt een vergelijkbaar voordeel verwacht. De gemeente Meppel stelt deze afspraken nu ter discussie, dit zou ertoe kunnen leiden dat de andere Zuid-Drentse gemeenten minder bijdragen waardoor het tekort van de gemeente Emmen oploopt. De verwachting is dat dit risico zich in 2019 zal voordoen.

##### *Jeugdhulp COA gezinslocatie*

Daarnaast is het onduidelijk wat het financieel effect op de Emmense Begroting zal zijn nu we vanaf 2019 verantwoordelijk zijn voor het bieden van jeugdhulp op de COA gezinslocatie in onze gemeente.









#### Stichting de Toegang




Een laagdrempelige toegangsvoorziening heeft een aanzuigende werking ( het zogenaamde boeggolfeffect). Dit is een landelijk bekend verschijnsel. Er worden gemiddeld meer maatwerkvoorzieningen WMO en Jeugd verstrekt. In het jaar 2018 heeft De Toegang moeite gehad voldoende personeel te houden en aan te trekken.

### 3.10 Programma 10 Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen

#### 3.10.1 Beleid

##### Wat hebben we bereikt in 2018?

Doelstellingen en resultaat/bijdrage aan	
Op basis van het vastgestelde beleidskader werken met een integraal personeelsbudget, waarbij ontschotting en flexibel de kernbegrippen zijn	 In 2018 zijn we gestart met het integrale personeelsbudget. De eerste ervaringen zijn positief. Een aantal zaken moet nog verder worden ontwikkeld (bv rapportage, interne sturing). Realisatie dit jaar zal lukken.
Het in huis hebben en houden van kennis en expertise	 Ontwikkelingen in de organisatie worden vooral opgepakt door eigen medewerkers (bv Omgevingswet). Inhuur wordt ingezet om specifieke kennis / expertise in te brengen, of op continuïteits- of capaciteitsproblematiek.   We moeten nog taakstellingen doorvoeren terwijl de arbeidsmarkt aantrekt. We kunnen op bepaalde vlakken niet concurreren met andere overheden en de private sector. Deze ontwikkeling werkt kostenverhogend.
Verjonging van ons medewerkersbestand	 De organisatie is gestart met een trainee programma. Dat is een goede eerste stap, de ervaringen lijken positief. Er is een SPP traject opgestart die verjonging meeneemt als mogelijke toekomstige maatregel. De mogelijkheden om bij te sturen lijken beperkt, de organisatie zoekt nog naar meer grip op dit onderwerp.
Verbinding tussen onze medewerkers en de samenleving	 In ons VTO aanbod is dit expliciet onderwerp. We zetten vaker en in een vroeger stadium in op betrokkenheid van de samenleving. Voorbeelden, dienstverleningshandvest, experimenten burgerbegroting, democratie dichterbij, inzet op laaggeletterdheid et cetera.
De samenwerking in BOCE-verband verder ontwikkelen	 De beleidsagenda BOCE is na de verkiezingen weer opgepakt. Er is een nieuwe projectleider benoemd vanuit Emmen. De samenwerking op doorontwikkeling van de organisaties wordt vorm gegeven door het aanbieden van een gezamenlijk scholings- en trainingsaanbod: de BOCE-Academy. De ervaringen daarmee zijn goed, veel medewerkers van de verschillende organisatie maken daar gebruik van.
De stijging van de gemiddelde woonlasten zoveel mogelijk beperken	 De gemiddelde woonlasten zijn ten opzichte van 2017 vrijwel gelijk gebleven. Op de COELO-ranglijst met de woonlasten per gemeente zijn we gedaald omdat bij diverse andere gemeenten de gemiddelde woonlasten wel zijn gestegen.
Het risicomanagement met betrekking tot de 'verbonden' partijen (in de brede zin, dus ook contractpartners) in de huidige vorm handhaven	 Voor ons is het van belang dat contractpartners financieel solide zijn, bijvoorbeeld binnen de beleidsterreinen WMO en jeugdhulp. De financiële positie van de belangrijkste contractpartners worden door een externe partij beoordeeld. Hiervan ontvangen wij rapportages. Ook zijn in de contracten van zorgaanbieders ook voorwaarden opgenomen inzake liquiditeit en solvabiliteit. Ook is in 2018 veel geïnvesteerd in het monitoren van Wildlands als verbonden partij.

Met zo min mogelijk extra administratieve lasten wordt jaarlijks inzicht verkregen in de VPB-plicht van de gemeente Emmen. Doelstelling is ook het beperken van de VPB-plicht		BDO Accountants en Belastingadviseurs heeft onderzoek gedaan naar de onderbouwing en de opbouw van het analysedossier. De aanbevelingen van BDO zijn gericht op het aanscherpen van het analyse- en het aangiftdossier. In een speelveld waarin de belastingdienst steeds wisselende standpunten inneemt is dat cruciaal en niet eenvoudig.  We kijken op sommige onderwerpen af van de standpunten van de belastingdienst. Onze standpunten zijn wel in lijn met landelijk ontwikkelde algemene uitgangspunten over de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven.
De renterisico's zoveel mogelijk beperken		Op basis van een actuele liquiditeitenplanning en een actuele investeringsplanning wordt regelmatig de vermogensbehoefte bepaald. Er wordt steeds bekeken of kort of lang financieren het meest voordelig is. De renterisiconorm wordt goed bewaakt; bij nieuwe leningen wordt bekeken welke looptijd het beste binnen de leningenportefeuille past.
Sluitend financieel kader, zowel per jaar als in meerjarenperspectief. Structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten		Bij de begroting 2018 en begroting 2019 was er een sluitend financieel kader, ook in meerjarig perspectief. Op basis van de Berap 2018-II voorzien wij voor 2018 een fors tekort waarbij de structurele effecten voor 2019 tot en met 2022 nog onduidelijk zijn. De komende tijd gaan wij maatregelen treffen om de structurele effecten zoveel mogelijk te beperken.

#### Nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2018

##### Bedrijfsvoering

In de Berap 2018-1 is het nadeel op de bedrijfsvoering als risico vermeld. Op dat moment was de prognose een tekort van -/€ 3 miljoen. Dit paste in het beeld van de druk die er de afgelopen jaren reeds op de bedrijfsvoering is ontstaan. Bij Berap 2017-II heeft dit al tot nadelen geleid die verwerkt zijn ten laste van het resultaat omdat de reserve eenmalige kosten was uit genut.

Er is sinds Berap 2018-I stevig gestuurd op het terugdringen van het tekort op de bedrijfsvoering. Er is een selectieve externe vacaturestop ingesteld, van zowel bestaande als nieuwe inhuur is (nog) kritisch(er) gekeken naar de noodzaak. De monitoring is aangescherpt. Er is tussentijds een extra ronde bedrijfsvoeringsgesprekken georganiseerd om bijsturingmogelijkheden goed in beeld te krijgen en de omvang van het resterende tekort in beeld te brengen.

Daarnaast wordt in 2018 gestart met een extern onderzoek 'meer met minder' naar de bedrijfsvoering van alle teams. Het doel van dit onderzoek is om in beeld te brengen of we nog de goede dingen doen en of we ze (nog) goed doen. De vele acties om het tekort terug te dringen hebben tot gevolg dat het in de bedrijfsvoering steeds meer begint te knellen wat weer ten koste gaat van de kwaliteit. Het hogere doel dat we daarbij nastreven is het verhogen van de klanttevredenheid. Mogelijke ruimte in de bedrijfsvoering die wordt geïdentificeerd kan onder andere worden ingezet voor meer opgavegericht werken, flexibeler maken van de organisatie en het realiseren van lopende financiële opgaven.

Al deze acties tezamen hebben er voor gezorgd dat we het tekort met de helft hebben kunnen terugdringen. Dat houdt in dat in de voorliggende Berap 2018-II een tekort van € 1,5 miljoen op de bedrijfsvoering is verwerkt. Deze komen tot uitdrukking op meerdere taakvelden verspreid over de 10 programma's.

**3.10.2 Budgettaire ontwikkelingen**

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	<b>Primitieve begroting</b>	<b>Begroting na wijziging</b>	<b>Prognose</b>	<b>Verschil</b>	<b>I/S</b>
<b>Lasten</b>	37.504	36.742	37.768	-1.026	
<b>Baten</b>	255.715	260.294	258.300	-1.994	
<b>Saldo voor reserve mutaties</b>	-218.211	-223.551	-220.531	-3.020	
<b>Reserve mutaties</b>					
- Storting	557	456	456	0	
- Onttrekking	1.464	1.303	1.303	0	
<b>Saldo na reserve mutaties</b>	-219.118	-224.399	-221.378	-3.020	

**Toelichting***Lasten:*

- 0.4 Overhead en 0.8 Overige baten en lasten -482 I/S  
Diverse afwijkingen op de gemeentebrede bedrijfsvoering waaronder het programma dienstverlening en organisatorische doorontwikkeling van de facilitaire teams om de ICT business en het project zaakgericht werken in control te houden.
- 0.61 OZB woningen -277 I/S  
Om de volledigheid en juistheid van de belastingaanslagen te vergroten, hebben er incidenteel extra investeringen in het team belastingen plaats gevonden.
- 0.64 Belastingen overig -57 I  
In verband met de situatie bij een debiteur is de verwachting dat de voorziening dubieuze debiteuren als de voorziening dubieuze belastingdebiteuren opgehoogd moet worden.
- 0.7 Algemene uitkering -265 I  
Van de opgelegde bezuinigingsmaatstelling op taakmutaties ca. -250 I is de verwachting dat deze in 2018 niet geheel kan worden ingevuld  
Betreft vrijval van de taakmutatie vrouwenopvang in 2018. 210 I  
Bij de begroting 2018 is door middel van een stelpost voor -225 I 2018 rekening gehouden met te verwachten extra middelen sociaal domein; deze stelpost wordt nu afgewikkeld (er zijn ook extra rijksmiddelen sociaal domein gekomen bv. voor de BUIG; dit voordeel staat op programma 6)
- 0.8 Overige baten en lasten 55 I  
Betreft terugontvangst 2016 belastingdienst. 55 I

*Totaal lasten*-1.026



**Baten:**

• <u>0.7 Algemene uitkering</u>		-1.831 I
In verband met aanpassing van de basisgegevens is er voor het jaar 2018 een voordeel te verwachten.	470 I	
De uitkomsten van de september-circulaire geven een nadeel.	-2.301 I	
• <u>0.61 OZB woningen</u>		120 S
Hogere baten door areaaluitbreiding en een optimalisatie van de gemeentelijke administraties en controles.		
• <u>0.62 OZB niet-woningen</u>		-109 S
Minderopbrengst door vrij hoge leegstand bij de bedrijven. Daarnaast zijn er door functiewijziging van een aantal objecten geen aanslagen OZB gebruik meer opgelegd.		
• <u>0.5 Treasury</u>		-174 I
Er wordt een lager dividend van AREA ontvangen		
<b>Totaal baten</b>		<u><u>-1.994</u></u>

**Reserve mutaties:***Storting:*

- N.v.t.

*Onttrekking:*

- N.v.t.

**3.10.3 Risico's**Wildlands

Bij de jaarrekening 2017 is vastgesteld dat de exploitatie van Wildlands zorgelijk is. In de begroting 2019 hebben wij vermeld dat het belang van de gemeente Emmen, gelet op de totale (directe en indirecte) financiering circa € 59 miljoen, met betrekking tot Wildlands aanzienlijk is. In de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting 2019 is daarom rekening gehouden met een verhoogd risico voor Wildlands. Wij werken hierin intensief samen met de accountant. De financiële effecten voor de jaarrekening 2018 en begroting 2019 zijn op dit moment nog niet bekend. Zodra er duidelijkheid is over de door Wildlands aan te leveren aangepaste businesscase zullen wij u nader informeren.

Stelpost onderuitputting kapitaallasten en volumes

De stelpost onderuitputting kapitaallasten en volumes in onze begroting bedraagt € 1,8 miljoen. Voor Berap 2018-II is de onderuitputting in beeld gebracht. In bijlage 2 is een verwachte onderuitputting gemeld van € 1,5 miljoen. De realisatie van de stelpost staat hiermee onder druk. Vooralsnog is dit niet financieel vertaald. Dit kan tot een resultaatteffect leiden bij de jaarrekening 2018.

De vrijval ten opzichte van de stelpost is lager doordat een aantal voordelen op vrijval reeds verwerkt is in de Berap's van 2018 (€ 279.000 vrijval Willinkplein-Zuid, € 206.000 vrijval nieuwbouw zwembad en € 250.000 vrijval projecten Emmen Vernieuwt).

## 4 Paragraaf sociaal domein

### 4.1 Uitgaven sociaal domein versus de rijksmiddelen

Door de raad is besloten om bij de begroting en de jaarrekening inzicht te geven over de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein. Daarmee kan de raad monitoren hoe de rijksmiddelen zich verhouden tot de uitgaven. Een door de raad gegeven beleidskader is dat het sociaal domein (op termijn) wordt uitgevoerd binnen de rijksmiddelen. Voor het jaar 2018 zijn de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein als volgt:

x € 1.000	Begroot na Berap II 2018		Saldo 2018
	Inkomsten	Uitgaven	
Jeugdhulp	28.939	35.411	-6.472
WMO-begeleiding	18.908	16.793	2.115
WMO-beschermd wonen	20.856	21.520	-664
Participatie - WSW (incl.taakst.)	25.520	27.838	-2.318
Participatie - Werkdeel	6.926	6.926	0
<b>Totaal 3 decentralisaties</b>	<b>101.149</b>	<b>108.488</b>	<b>-7.339</b>
WMO-huishoudelijke hulp	11.104	11.107	-3
Vrouwen opvang	2.832	3.027	-196
Maatschappelijke opvang	3.228	3.531	-303
Participatiewet - BUIG	53.286	52.079	1.207
<b>Totaal overige sociaal domein</b>	<b>70.450</b>	<b>69.744</b>	<b>705</b>
<b>Totaal sociaal domein</b>	<b>171.599</b>	<b>178.232</b>	<b>-6.634</b>

Voorliggende cijfers over de inkomsten zijn direct afkomstig uit de septembercirculaire 2018 en de laatst bekende budgetten BUIG. De uitgaven zijn gebaseerd op de begroting 2018 per 01-11-2018 inclusief gemelde correcties in Berap II.

Voor de jeugdhulp worden de baten en lasten die gerelateerd zijn aan de voormalige decentralisatie-uitkering Centrum Jeugd en Gezin (€ 2,1 mln.) niet meegenomen omdat deze uitkering inmiddels is geïntegreerd in de algemene uitkering.

### 4.2 Reserve Sociaal Domein

In het kader van de Berap 2018-II is een geactualiseerde prognose gemaakt van de reserve sociaal domein. In de navolgende tabel is een totaaloverzicht gegeven.

x € 1.000

Onderdeel	Prognose bij Berap 2018-II
<b>Beginstand reserve 1-1-2018</b>	<b>4.385</b>
Bij: reeds begrote toevoegingen	2.140
Af: reeds begrote onttrekkingen	-3.464
Af: onttrekkingen volgens kadernota 2018	- 3.054
Af: onttrekkingen volgens aanvulling op de kadernota 2018	- 492
Af: obv collegebesluiten	- 273
<b>Eindstand reserve 31-12-2018</b>	<b>- 758</b>
Af: transitiekosten LWB	- 249
<b>Eindstand reserve 31-12-2019</b>	<b>- 1.007</b>

De prognose van de eindstand van de reserve is € 1.007.000 negatief. Zoals reeds benoemd bij de Begroting 2019 wordt hierbij voorgesteld om de reserve aan te vullen met € 1.007.000 waarmee de eindstand in 2019 op € 0 uitkomt.

## 5 Oplossingsrichtingen

Om het verwachte tekort over 2018 -/- € 9.024.000 terug te dringen zijn een aantal oplossingsrichtingen in beeld gebracht. Hieronder is een specificatie opgenomen van de posten die het tekort terug kunnen dringen in 2018. Daarnaast wordt er, daar waar mogelijk, bijgestuurd op het beperken van uitgaven. Het effect daarvan wordt zichtbaar bij de jaarrekening 2018.

		x € 1.000
Nr	Mogelijke oplossingsrichtingen	Bedrag 2018
1	Vrijval uit de reserve Emmen Vernieuwt, gecombineerd met het vanaf 2019 structureel begroten van kosten die nu uit de reserve worden gedekt	750
2	Vrijval reserve Resultaatbestemming 2009	17
3	Lagere storting 2018 in de reserve Bodemsanering, gecombineerd met een begroting van de uitgaven over de jaren die aansluit met de verwachte bestedingen (ook na 2020)	1.000
4	Vrijval balanspost LNW	79
5	Resultaatbestemming Onderwijsachterstandenbeleid niet doen, bedrag op te lossen binnen budget 2018 en nog resterende reserve ad € 300.000	64
6	Resultaatbestemming Plan van aanpak stationsgebied dekken uit de algemene reserve	37
7	Resultaatbestemming Arbeidsmarktregio dekken uit de algemene reserve	83
8	Ruimte in budget rampenplannen/ huuropbrengst brandweerlocaties	84
9	Voordeel als gevolg van verkoop 8 standplaatsen niet storten in het egalisatiefonds vastgoedexploitatie.	340
10	Bij de decembercirculaire volgt een vergoeding voor de bed, bad en brood regeling.	480
11	Verwacht voordeel op het budget Iburgerzaken.	120
	<b>Totaal mogelijke oplossingsrichtingen</b>	<b>3.054</b>
	<b>Tekort Berap 2018-II</b>	<b>-/-9.024</b>
	<b>Verwacht tekort 2018</b>	<b>-/-5.970</b>

### Oplossingsrichtingen Berap 2018-I

Bij Berap 2018-I is reeds aangegeven dat een bedrag van € 2,7 miljoen aan oplossingsrichtingen mogelijk was. Het bedrag aan oplossingen komt nu iets hoger uit op afgerond € 3,1 miljoen.

Daarnaast is een aantal voordelen rechtstreeks (ca € 1 mln.) in de Berap is verwerkt. Het betreft:

- Minder uitgaven uitkeringen i.v.m. snellere daling aantal uitkeringen € 379.000;
- Extra middelen voor Vrouwenopvang voor 2018 inzetten ter dekking van reeds eerder begrote uitzetting lasten veilig Thuis Drenthe € 210.000;
- Mogelijke teruggave BTW op re-integratie/ 100% kostprijsverhogende BTW, € 180.000;
- Correctie zorgkosten Jeugd 2017 i.v.m. afwijkingen met controleverklaringen € 150.000;
- Bijsturen op budget groenonderhoud € 72.000.

### Toelichting oplossingsrichtingen

De hiervoor genoemde oplossingen worden hierna toegelicht. Het gaat daarbij om een uitleg van de oplossing maar ook welke randvoorwaarden er gelden bij de gekozen oplossing. Indien van toepassing zal worden toegelicht of er sprake is van een structureel effect.

Nr	Toelichting per post, mogelijk randvoorwaarden en effecten c.q. mogelijkheden in meerjarig perspectief (2019 en verder)
1	In de reserve Emmen Vernieuwt is enige ruimte. De bestemmingsreserve EV bedraagt per 1-1-2018 ruim € 5,4 miljoen. Hierop liggen claims voor 2018 en 2019 voor een totaalbedrag van circa € 3,2 miljoen. Naar verwachting resteert eind 2019 dan nog een bedrag van ruim € 2 miljoen. Het voorstel is om voor 2018 hier incidenteel een bedrag van € 750.000 uit te halen. Een randvoorwaarde hierbij is dat nu niet begrote kosten in de reguliere begroting worden opgenomen; deze kosten worden nu uit deze reserve gedekt. Het gaat daarbij om kosten voor: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tijdelijke bereikbaarheidsmaatregelen</li> <li>• Kleine afrondende werkzaamheden</li> <li>• Diverse proceskosten (visies, Westwand Weiert, etc.)</li> <li>• Initiatieven (interne uren, adviezen, etc.)</li> <li>• Coördinatie RSP Bereikbaarheidsprojecten</li> </ul> Geschat bedrag per jaar is € 250.000 (vanaf 2020). In de begroting 2019 is hiermee rekening

	gehouden (zie de ombuigvoorstellen). Ook is in de begroting 2019 rekening gehouden met een onttrekking aan de reserve bodemsanering ad € 900.000 voor 2019.
2	De reserve resultaatbestemming 2009 kan vrijvallen.
3	De reserve bodemsanering bedraagt per 31 december 2017 € 5,2 miljoen. In de praktijk is er sprake van een vertraging in de uitvoering van de saneringen. In de jaren 2018 tot en met 2020 wordt er jaarlijks € 1,8 miljoen in de reserve bijgestort (deze middelen krijgen we van het rijk). Het voorstel is om voor het jaar 2018 een bedrag van € 1 miljoen niet in de reserve bij te storten. De randvoorwaarde hierbij is om ervoor zorg te dragen dat er meerjarig (ook na 2020) voldoende middelen in de begroting en de reserve zijn opgenomen om het noodzakelijke saneringsprogramma te kunnen uitvoeren. Voor de jaren 2019 en 2020 is er ook een onttrekking gedaan aan de reserve bodemsanering van € 1,5 miljoen per jaar (zie de ombuigvoorstellen in de begroting 2019).
4	In de jaarrekening 2017 is een balanspost verwerkt met betrekking tot het werkdeel. Tegenover een bedrag van € 103.000 staat geen verplichting. Voor een bedrag van € 50.000 zijn de facturen akkoord bevonden. Het restant ad € 53.000 kan vrijvallen in 2018.
5	Het resultaatbestemmingsvoorstel onderwijsachterstandenbeleid ad € 64.000 voldoet aan de criteria, omdat het college eerder heeft besloten dat middelen die in enig jaar overblijven m.b.t. onderwijsachterstanden mee mogen worden genomen naar het volgende jaar. Het voorstel is om het bedrag van € 64.000 op te lossen binnen de budgetten onderwijsachterstandenbeleid. Er is namelijk ook nog een bedrag van € 300.000 beschikbaar hiervoor in de reserve.
6	Het voorstel is om de Resultaatbestemming Plan van aanpak stationsgebied te dekken uit de algemene reserve. Met als reden dat het voordeel in 2017 ook naar de algemene reserve is gegaan.
7	Het voorstel is om de Resultaatbestemming Arbeidsmarktregio dekken uit de algemene reserve. Met als reden dat het voordeel in 2017 ook naar de algemene reserve is gegaan.
8	In het budget rampenplannen zit voor 2018 minimaal € 27.000 ruimte. De huuropbrengst brandweerlocaties kan worden opgehoogd met € 57.000. Dit is structurele ruimte. Beide is verwerkt in de kadernota 2019.
9	Conform raadsbesluit wordt het voordeel dat behaald wordt door de verkoop van 8 standplaatsen woonwagens gestort in het egalisatiefonds vastgoedexploitatie. Deze reserve moet nog worden gevormd. Tot op heden zijn voor- en nadelen in de bestemmingsreserve exploitatie woonwagens gestort. Deze reserve kent per 1-1-2018 een saldo van € 598.426. De laatste jaren zijn hier geringe bedragen aan onttrokken. Het is niet nodig om de reserve extra te voeden, daarom wordt voorgesteld het bedrag ten gunste van het resultaat 2018 te brengen.
10	Landelijk zijn er 1.500 bed-, bad- en broodplaatsen waar € 12 miljoen voor is uitgetrokken. Voor een groot deel van dit jaar zaten wij rond de 60 gevulde plaatsen. Dat zou neerkomen op een vergoeding van € 480.000. Bij de decembercirculaire wordt het exacte bedrag bekend. Dit bedrag kan vrijvallen omdat wij de kosten al in de begroting hebben opgenomen.
11	In de begroting 2018 is een bedrag van € 195.000 voor Iburgerzaken geraamd. De werkelijke kosten 2018 zijn € 75.000 waarbij ervan uit wordt gegaan dat de rekening Iburgerzaken aan Dimpact ad € 188.667 niet betaald hoeft te worden. Over 2018 blijft dan een bedrag van € 120.000 over.

## 6 Grote Projecten

In de Berap rapporteren wij over projecten met een krediet groter dan €1.000.000 en overige politiek relevante projecten.

Projecten in het kader van het programma Emmen vernieuwt kennen een eigen rapportagelijijn (kwartaalrapportages) en zijn daarom niet meegenomen in deze Berap.

Middels de volgende aanduidingen is de voortgang van de projecten aangegeven:

**Ligt op schema**  
**Aandachtspunt**  
**Directe bijsturing**

### **Herinrichting kleine Woonwagencentra** **Ligt op schema**

In 2013 heeft de Raad middelen beschikbaar gesteld om te komen tot herstructurering van het gebied van de kleine woonwagencentra en de bouw van nieuwe woonwagewoningen. De uitvoering ligt op schema en het restant krediet wordt gebruikt voor restpunten openbaar gebied behorende bij het project van de herinrichting. Vanuit de opbrengst van verkoop van standplaatsen, zijn er extra middelen beschikbaar.

### **Groot onderhoud wegen 2016, 2017 en 2018** **Ligt op schema**

Dit betreft de kredieten van 3 miljoen per jaar voor het oplossen van knelpunten en achterstallig onderhoud van wegen.. De uitvoering loopt conform de beheerplanning. In de prioritering van deze beheerplanning wordt naast de prioriteitsplanning op basis van de staat van onderhoud tevens rekening gehouden met knelpunten die vanuit de beleving van burgers en EOP's worden aangegeven.

### **Betonputten t.b.v. sorteerstraten en containers** **Ligt op schema**

De betonputten maken deel uit van het project Afval Apart. Deze betonputten waar de ondergrondse containers in geplaatst worden zijn eigendom van de gemeente. Dit project wordt uitgevoerd door Area en de realisatie is in gang gezet. Na realisatie van de betonputten vindt overdracht naar de gemeente plaats. Is inmiddels grotendeels gerealiseerd. Er is nog een dispuut over de locatie van 1 container.

### **Reconstructie kunstwerken 2016** **Ligt op schema**

Op basis van een recent inspectierapport komt er een plan van aanpak. Op basis van een beschikbaar krediet, is er inmiddels een begin gemaakt met het herstellen van keermuren en keerwanden in 2 wijken (Emmerhout en Barges).

### **Kantoortuinen** **Ligt op schema**

Krediet van €1.025.000 t.b.v. het nieuwe werken; kantoortuinen. De uitvoering t.b.v. het nieuwe werken gericht op project kantoortuinen is in volle gang. Dit project loopt cf. planning. Op dit moment geen bijzonderheden te melden.

### **Het nieuwe werken IT** **Ligt op schema**

Het nieuwe werken IT; krediet van €2.178.233. Het project nieuwe werken IT loopt volgens plan. Het is op te splitsen in twee vervangingsprojecten, t.w. vervanging van het netwerk en vervanging van de fysieke werkplekken zodat deze voldoen aan de vereisten van de komende jaren. De uitvoering loopt eveneens conform. Op dit moment zijn geen bijzonderheden te melden.

### **Nieuwbouw zwembad Emmen** **Ligt op schema**

Verwachting is zwembad zomer 2019 in gebruik zal worden genomen. Financieel geen bijzonderheden.

### **Delftlanden I** **Aandachtspunt**

Het project Delftlanden I is het resterende deel van de in drie fasen geplande woonwijk Delftlanden. In fase I was oorspronkelijk sprake van ruim 1600 woningen, inclusief circa 100 appartementen, een wijkcentrum en voorzieningen. Door veranderende marktomstandigheden en demografische ontwikkelingen is de realisatie echter nooit goed van de grond gekomen. Eind 2011 heeft de raad besloten om een aantal delen (fase 2 en 3) niet verder in ontwikkeling te brengen en deze gronden zijn vervolgens afgewaardeerd. De rechtbank heeft in juni 2016 het faillissement over de grootste ontwikkelaar in het gebied (Megahome) uitgesproken. Hierdoor is ook de samenwerkingsovereenkomst met deze partij beëindigd. De verdere afwikkeling van het faillissement vergt de nodige tijd. Het is duidelijk dat deze wijk niet meer gerealiseerd zal worden zoals oorspronkelijk bedacht. Mede door de ladder van duurzame verstedelijking moet de gemeente Emmen haar totale woningbouw-capaciteit tegen het licht houden. In dat kader is medio oktober 2016 een ontwerp-structuurvisie voor 'ter inzagelegging' aangeboden aan het college, deze is begin 2017 vastgesteld (Raadsbesluit 30 maart 2017). Hierin is een stedenbouwkundige afronding van de wijk verbeeld met een kwalitatief hoogwaardig woonmilieu, maar met aanzienlijk minder woningen (ca. 800).

De financiële consequenties van deze 'deprogramming' zijn meegenomen in de vastgestelde jaarrekening 2016. De structuurvisie moet 'voorzienbaarheid' creëren, hiermee worden de financiële risico's van het (uiteindelijk) wegbestemmen van bouwrechten weggenomen. De nieuwe structuurvisie fungeert als:

toetsingskader voor nader uit te werken planologische besluiten (zoals omgevingsvergunningen);  
nader uit te werken basis voor één of meerdere nieuwe bestemmingsplannen voor Delftlanden.

Momenteel wordt gewerkt aan het actualiseren van het bestemmingsplan Delftlanden. Het ontwerp-bestemmingsplan zal medio zomer 2019 ter inzage worden gelegd. Vooruitlopend daarop is op 28 juni 2018 een voorbereidingsbesluit genomen. Door vertraagde uitgifte van kavels en de vertraagde bouw van woningen had de wijk Delftlanden (nog) niet de gewenste kwaliteit. In 2018 zijn delen van de wijk verder woonrijp gemaakt. Er is meer verlichting geplaatst, er zijn extra fietspaden ontsloten en meer bomen en andere groenvoorzieningen toegevoegd. Hierdoor is de leefbaarheid sterk verbeterd.

Vanuit de markt is er weer vernieuwde belangstelling voor Delftlanden. Vanaf eind 2016 hebben zich ontwikkelaars bij de gemeente gemeld met diverse bouwinitiatieven, uiteenlopend van traditionele bouw (tweekappers), energieneutraal (passief wonen) tot geschakelde woningen voor de beleggers-huurmarkt. Mede hierdoor ziet de toekomst van Delftlanden er rooskleurig uit. De verkoop van gemeentelijke kavels (met name in het westelijk deel en op de terpen) loopt in 2018 voorspoedig.

De afwikkeling van het faillissement van de vorige ontwikkelaar stagneert voorlopig nog wel de ontwikkeling. De curator wil de 368 resterende kavels, die in de failliete boedel zitten, in fasen op de markt brengen en heeft de gemeente gevraagd om een fasering aan te brengen. De gemeente heeft deze aangebracht en in beginsel zijn er vier fasen. Bij de fasering is rekening gehouden met de diverse doelgroepen, de aansluiting op reeds bebouwde delen en de variatie in woningtypen en uitgiftetempo.

### **Rundedal** **Ligt op schema**

Op 20 december 2012 is door de raad een nieuwe ontwikkelvisie voor het Rundedal vastgesteld, waarbij het gebied Rundedal grofweg een indeling in drie delen kent met de functies agrarisch, energie gerelateerd en grootschalige bedrijvigheid. Wenselijk is om voor het gehele Rundedal de bestemming te wijzigen, zodat ook voor het overige deel alert gereageerd kan worden op wensen vanuit de markt. Er is een start gemaakt om de herziening van het bestemmingsplan mogelijk te maken.

Als gemeente zijn we met omliggende gemeenten en provincie in gesprek om het zuidelijk deel, conform vastgestelde visie, een aangepaste bestemming te geven. Aandachtspunt is de ladder van duurzame verstedelijking en provinciale afstemming inzake bedrijventerreinen in Drenthe. Echter, de provincie Drenthe wil pas meewerken aan het omzetten naar bestemming bedrijventerrein indien regionaal is afgestemd over vraag en aanbod naar bedrijventerreinen. Ook binnen de nieuw

vastgestelde omgevingsvisie van de provincie blijft ruimte voor bedrijventerreinen, mits dit regionaal wordt afgestemd (vraag- aanbod). Op dit ogenblik is er een (kwantitatief) overaanbod in de regio Emmen-Coevorden-Hoogeveen.

Boekwaarde (financieel risico) van het gebied Rundedal bedroeg begin 2017 circa €19,3 miljoen. Door een afwaardering van ongeveer € 9,0 miljoen en verkoop van een perceel (€1,5 miljoen) bedraagt de boekwaarde op dit ogenblik (1-10-2018) nog ongeveer € 8,8 miljoen. Daarmee heeft de locatie Rundedal weer een marktconforme waardering.

#### **Exploitatieplan De Tweeling Nieuw-Amsterdam/ Veenoord [Ligt op schema](#)**

Voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein "Nieuw Amsterdam/Veenoord, Bedrijventerrein is het bestemmingsplan "Nieuw-Amsterdam/Veenoord, Bedrijventerrein De Tweeling" en het bijbehorende exploitatieplan vastgesteld. Dit exploitatieplan moet op basis van de wettelijke regeling ten minste één keer per jaar worden herzien.

In september 2017 heeft het college besloten tot een koerswijziging voor het bedrijventerrein de Tweeling. Dit met het doel om het bestemmingsplan voor de Tweeling te herzien, daarmee ook de bestemming te flexibiliseren en te globaliseren en het mogelijk maken van zonneakkers. Afgelopen jaar is op ambtelijk niveau gewerkt om te komen tot een nieuwe indeling voor het bedrijventerrein de Tweeling. De inzet was om met een indeling te komen waarbij er voldoende uitgeefbare industriegrond overbleef van ongeveer 15 hectare. Hierop zou een eventuele grote partij zich kunnen vestigen op een zichtlocatie aan de A37. Tevens is hierbij gezocht naar mogelijkheden om de geluidsruimte voor bedrijf categorieën te verhogen.

In november 2018 zal de nieuw voorgestelde indeling worden voorgelegd aan het college van B&W. Het waterschap heeft aangegeven te kunnen instemmen met de nieuwe indeling.

#### **Bruisend Nieuw-Amsterdam (fase 1 en fase 2) [Ligt op schema](#)**

Het openbare gebied van de Vaart ZZ in het centrumgebied van Nieuw-Amsterdam is grondig aangepakt. Hierdoor is een aantrekkelijker centrum voor bezoekers en inwoners van Nieuw-Amsterdam ontstaan. Hierbij is ook aandacht besteed aan de relatie met vaarrecreanten die gebruik maken van de Vaarverbinding Erica- Ter Apel. Het project is mogelijk gemaakt door een bijdrage uit het Stimuleringsfonds Dorpen en Wijken en bijdragen vanuit de Provincie Drenthe. De plannen zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen de Stichting Bruisend Nieuw-Amsterdam en de gemeente Emmen. Het civiel technische deel van de plannen is in middels afgerond en op enkele restpuntjes gereed. Het groenplan is in de periode november en december 2017 uitgevoerd. Het project is gerealiseerd binnen de geraamde kosten. In het voorjaar van 2018 is gezamenlijk met de bewoners en de winkeliers een feestelijke ingebruikname van het nieuwe Centrum van Nieuw-Amsterdam georganiseerd.

#### **Centrumvernieuwing Schoonebeek [Ligt op schema](#)**

Op initiatief van de Werkgroep Centrum Schoonebeek is in 2016 een plan (Ruimtelijk Functioneel Ontwerp) ontwikkeld voor de herinrichting van het centrumgebied van Schoonebeek. Met het plan wordt voorzien in een aantrekkelijk en vooral ook verkeersveiliger centrumgebied. Het totale plan omvat onder meer:

1. De herinrichting van de Europaweg met aansluitende voet- en fietspaden;
2. Een vergroening van de omgeving van het oude gemeentehuis, de kerk en aansluitende parkeervoorziening;
3. De herinrichting van het Pallertplein als parkeer- en verblijfsruimte.

Het project is onderdeel van het Actieplan Stimuleringsfonds Dorpen en Wijken. Het plan is samen met de werkgroep verder uitgewerkt. Gecombineerd met de werkzaamheden is ook de riolering vervangen in delen van de Europaweg, Beatrixlaan, Pallert en Kosterrijweg. Dit deel is inmiddels opgeleverd. Het groen zal dit najaar worden aangeplant. De herinrichting van het Pallertplein is gestart en zal voor 31 december 2018 gereed zijn.

#### **Centrumvernieuwing Erica [Ligt op schema](#)**

Op initiatief van de Dorpsraad Erica is door gemeente en inwoners samen een plan ontwikkeld voor

de herinrichting van de Havenstraat te Erica, tussen de Verlengde Vaart Noordzijde en de Duikerstraat. Met dit plan wordt voorzien in een aantrekkelijker en verkeersveiliger centrumgebied. Het inrichtingsplan omvat onder meer een gedeeltelijke aanpassing van het wegtracé en een 30 km zone, een tweezijdig vrij liggend fietspad en aangepaste parkeermogelijkheden. Het project Havenstraat wordt gefinancierd uit het Stimuleringsfonds Dorpen en Wijken. Op donderdag 28 september is het project van start gegaan. Het werk is op 26 mei 2018 in een feestelijke sfeer door de wethouder opgeleverd.

**Rioolconstructie omgeving Jagerslaan [Ligt op schema](#)**

Na afronding van het project Wijkstraat (vorig jaar) wordt ook de riolering en de omgeving van de Jagerslaan in Nieuw-Amsterdam aangepakt. Hier speelt dezelfde problematiek als bij de Wijkstraat. Bij zware regenbuien ontstaat wateroverlast. De planvoorbereiding is gestart en in februari worden de plannen gepresenteerd aan de bewoners. De aanbesteding wordt in oktober 2018 opgestart. De verwachting is dat medio november 2019 de aannemer bekend is. Vroeg in het voorjaar van 2019 wordt gestart met de uitvoering.

**Wateroverlast omgeving Elkingslag [Ligt op schema](#)**

De omgeving van de Elkingslag is een laag gelegen deel in de woonwijk Angelslo. Bij zwaardere regenbuien komt het voor dat water de garageboxen binnen dringt. Incidenteel is er sprake van dat er water in de woningen binnenkomt. Dit geeft onrust en overlast in de buurt. In de afgelopen periode heeft de gemeente maatregelen genomen om de overlast te beperken. Hiermee is de situatie enigszins verbeterd maar aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk. De mogelijkheid wordt onderzocht om in een nabij aanwezige groenstrook ruimte voor overtollig regenwater te creëren. Begin december 2016, hebben we op twee avonden de plannen gepresenteerd voor een mogelijke oplossing tegen de wateroverlast. Na aanvankelijke weerstand vanuit de samenleving zijn de plannen aangepast en opnieuw gepresenteerd. Er is nu meer draagvlak voor de plannen. De aanbesteding van het project is geweest. In november 2018 start de realisatie.

**GRP 2014 Emmalaan/Prinsenlaan / Angelsloërdijk / Julianalaan / Beatrixstraat / Kerkhoflaan [Ligt op schema](#)**

Dit project is opgesplitst in een deel Emmalaan-Prinsenlaan en een deel Angelsloërdijk-Kerkhoflaan. Het werk voor het deel Emmalaan-Prinsenlaan is qua het civiele deel gereed. Het groendeel zal dit najaar nog worden uitgevoerd. Voor het deel Angelsloërdijk-Kerkhoflaan moet nog worden bepaald wat de gewenste functie van de Kerkhoflaan in relatie tot het Rensenspark moet worden. Dit projectdeel is in 2014 gestart, maar tijdelijk stilgezet vanwege het onderzoek naar de bereikbaarheid van het Rensenspark en vanwege het nog aanvullend benodigde budget. Met de opname in het collegeprogramma 2018-2022 en begroting 2019 en verder wordt de voorbereiding door Emmen Vernieuwt weer opgepakt.

**GRP 2015 Relinen Hoofdtransportriool [Ligt op schema](#)**

Dit project bestaat uit het relinen van het hoofdtransportriool in 3 delen (delen A, B en C). De delen A en B bevinden zich in de aanbestedingsfase. De start uitvoering hiervan zal begin 2019 plaatsvinden. Het werk voor deel C is inmiddels gereed.

**GRP 2018 Veenoord [Aandachtspunt](#)**

De riolering en wegen in het grootste deel van Veenoord zijn aan het eind van hun technische levensduur en dienen vervangen te worden. Het huidige gemengde riool wordt vervangen door een gescheiden stelsel. De plannen in Veenoord zijn uitgesteld. In Veenoord bestaan veel wegen uit teerhoudend asfalt. Dit asfalt dient verwijderd te worden bij het vervangen van de riolering. De wegbeheerder geeft aan dat hij hier plannen voor heeft. Gezien de grootte van het werk zal de uitvoering meerdere jaren in beslag nemen. De verwachting is dat de werkzaamheden eind 2019 zullen starten en tussen 2020 en 2022 worden uitgevoerd. Aangezien een groot gebied integraal wordt aangepakt zal tijdens de voorbereiding worden gekeken of ook andere initiatieven van de gemeente, de EOP's en/of woningcoöperatie kunnen meeliften.

**GRP 2016 Emmer-Compas Rademakerstraat [Ligt op schema](#)**

Het project rioolvervangning Rademakerstraat is op 16 juli 2018 aanbesteed. Het totale werk moet juli 2019 zijn opgeleverd.



**GRP 2017 Emmer Oosterdiep en Westelijke doorsnee** **Ligt op schema**

Er vindt nog een overleg plaats met betrokken actoren over de kostenverdeling van het herstraten. Voor de geplande rioleringswerkzaamheden (deel riool vervangen en afkoppelen) hoeft echter niet de complete straat te worden herstraat. De voorbereiding van het project moet nog worden opgestart.

**GRP 2018 Klazienaveen Derksweg Herdersweg Engweg** **Ligt op schema**

Het rioolontwerp en inrichtingsplan is gereed. Er heeft een inloop plaatsgevonden. Een deel van de reactie zijn verwerkt in het plan. De terugkoppeling is met een nieuwsbrief gedaan. De besteksvoorbereiding zal extern worden uitgevoerd. Gezien het bedrag zal het een openbare aanbesteding worden. De uitvoering zal begin volgend jaar starten.

## **Emmen Vernieuwt**

**Reconstructie aansluiting N34 / N391 (Rondweg)** **Ligt op schema**

Het project reconstructie aansluiting N34/Rondweg betreft het ongelijkvloers maken van het knooppunt Emmen West (N34/N391). Dit project wordt uitgevoerd door de provincie Drenthe en de gemeente zorgt voor 1/3 deel cofinanciering in het kader van RSP Bereikbaarheid. In verband met de RSP Bereikbaarheidssubsidie moet het project uiterlijk in 2020 klaar zijn. Afgelopen periode is het definitief ontwerp gereed gekomen en is de bestemmingsplanprocedure opgestart. Naar verwachting wordt het bestemmingsplan onherroepelijk in het vierde kwartaal 2018. Daarna wordt gestart met de voorbereidingen van de aanbesteding. In 2019 zal naar verwachting de start van de realisatie plaatsvinden.

**Reconstructie aansluiting N862 / N391** **Ligt op schema**

Met dit project wordt de kruising N391/N862 gereconstrueerd, waarbij de N391 als stroomweg wordt ingericht. Dit project wordt uitgevoerd door de provincie Drenthe en de gemeente zorgt voor 1/3 deel cofinanciering in het kader van RSP Bereikbaarheid. In verband met de RSP Bereikbaarheidssubsidie moet het project uiterlijk in 2020 klaar zijn.

De wijze van uitvoering van de reconstructie van de aansluiting N862/N391 wordt geregeld in het kader van het te sluiten Bereikbaarheidsakkoord N391 – N862 Emmen met de provincie Drenthe over reconstructie van de N391 (Rondweg) en de N862 en over de daarvoor noodzakelijke wegenruil tussen de provincie en de gemeente. Het project zal niet in 2020 gereed zijn maar dat gaat geen problemen opleveren nu het onderdeel is van het te sluiten bereikbaarheidsakkoord.

**Reconstructie Boermarkeweg 2<sup>e</sup> fase** **Aandachtspunt**

Het project is qua planning/financieel een aandachtspunt.

Op basis van bereikbaarheidsafspraken met de provincie Drenthe heeft de raad op 20 februari 2014 een krediet beschikbaar gesteld van € 1,7 mln. exclusief btw voor de reconstructie Boermarkeweg 2e fase. Hierbij gaat het met name om de reconstructie van enkele kruispunten en de aansluiting van de Angelsloërdijk voor autoverkeer op de Statenweg in plaats van op de Boermarkeweg. Om de RSP-middelen uiterlijk in 2020 te kunnen besteden zal tijdig gestart moeten worden met de voorbereidingen van het project reconstructie Boermarkeweg.

In 2017 en de eerste maanden van 2018 is er vanuit verschillende perspectieven naar de Boermarkeweg en omgeving gekeken en gesproken met de belangrijkste stakeholders (EOP's, omwonenden tijdens inloopavond, Treant zorggroep, Esdalcollege, etc.). Daarnaast zijn verschillende initiatieven die van invloed zijn op de Boermarkeweg meegenomen. Voor een compleet samenhangend pakket aan maatregelen voor een betere doorstroming en bereikbaarheid op de Boermarkeweg zijn meerdere opties mogelijk.

De Boermarkeweg vormt in het kader van de bereikbaarheid een belangrijk onderdeel van de 'centrum-U' (Hondsrugweg – Ermerweg – Dordsestraat – Boermarkeweg) van Emmen. De ombouw en reconstructie van de Boermarkeweg heeft gezien alle ontwikkelingen in dat gebied prioriteit. In de stuurgroepvergadering Emmen Vernieuwt van 6 februari 2018 heeft de stuurgroep de voorkeur uitgesproken voor de "2x2" uitvoering van de Boermarkeweg.

Inmiddels is met dit uitgangspunt van start gegaan met de wijziging van het bestemmingsplan. Eind 2018 zal het omgevingsproces met betrekking tot de reconstructie van de Boermarkeweg opgestart

worden. Voor de reconstructie van de Boermarkeweg tot een volledig dubbelbaansweg met 2x2 rijbanen is een aanvullend investeringskrediet benodigd van circa € 12,5 miljoen. Dit is inclusief de investeringen voor de realisatie van een fietstunnel.

#### **Aanpassing en verlenging Vreding [Ligt op schema](#)**

Om de looproute van P-Noord naar het Raadhuisplein aantrekkelijker te maken heeft Praktijkonderwijs Emmen (PRO Emmen) eind 2017 opdracht gekregen om twee kunstwerken te realiseren langs deze looproute via de gemeentetuin. PRO Emmen zal de kunstwerken ontwerpen, maken en in het vierde kwartaal van 2018 plaatsen. Het project 'Aanpassing en verlenging Vreding' zal naar verwachting eind 2018 afgerond zijn en voor wat betreft de RSP Bereikbaarheidssubsidie afgerekend gaan worden met de provincie Drenthe.

#### **Herinrichting Noorderstraat-Derksstraat en Hoofdstraat Noord [Ligt op schema](#)**

Voor de projecten 'Herinrichting Noorderstraat-Derksstraat' en 'Herinrichting Hoofdstraat Noord' zijn bij het vaststellen van de Centrumvisie middelen beschikbaar gesteld en de voorbereidingen van deze projecten zijn begin 2018 gestart.

De aanleg zal in overleg met de ondernemers / winkeliers gefaseerd worden uitgevoerd. De ondernemers zijn in april 2018 bijgepraat, in aanwezigheid van de pers en gevraagd om deel te nemen in een klankbordgroep. Op 28 mei 2018 is de eerste bijeenkomst met de klankbordgroep geweest. Samen met de klankbordgroep wordt er naar gestreefd om eind dit jaar een definitief ontwerp voor de Noorderstraat- Derksstraat en kort daarna voor de Hoofdstraat-Noord gereed te hebben. De herinrichting van het openbaar gebied Noorderstraat – Derksstraat – Hoofdstraat zal in 2019/2020 plaatsvinden. Het werk dient in verband met de subsidie van de provincie Drenthe uiterlijk eind 2020 gereed te zijn.

#### **Locatie Willinkplein Zuid [Aandachtspunt](#)**

Het project is financieel een aandachtspunt.

De gebiedsontwikkeling Willinkplein Zuid is opgedeeld in het investeringskrediet openbaar gebied, het investeringskrediet voor de aanleg van het maaiveld parkeren in het gebied en het krediet voor de uitbreiding van de parkeergarage Willinkplein. De kredieten zijn middels diverse besluiten beschikbaar gesteld door de raad. Daarnaast heeft de raad op 25 januari 2018 de grondexploitatie Willinkplein-Zuid vastgesteld. De gemeente heeft het bouwrijp maken van de locatie afgerond. Op 5 juli 2018 was de feestelijke start van de bouw. Volgens de ontwikkelaar zal de bouw Willinkplein Zuid eind 2019 gereed zijn. Als gevolg van eerdere besluitvorming resteert er binnen het project geen post onvoorzien meer om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen.

#### **Rensenpark [Ligt op schema](#)**

Om de basis op orde te brengen in het oude dierenpark en te starten met de omvorming van het oude dierenpark tot een creatieve broedplaats is bij de begroting 2016 een investeringskrediet van € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor de periode tot en met 2019. Zoals het nu lijkt is dit toereikend tot en met 2019 voor lopende ontwikkelingen zoals plankosten, sloop en herinrichting, aanpassingen Drommedaar, Hospershuis en Aziëhuis en beheer en onderhoud van het vastgoed en het openbaar gebied.

#### **Fietsstraat Angelsloërdijk West - Kerkhoflaan en Fietsstraat Kerkhoflaan [Ligt op schema](#)**

De realisatie van de fietsstraat Angelsloërdijk vloeit voort uit het Gemeentelijk Verkeer- en vervoerplan (GVVP) 2012-2020 'Oog voor mobiliteit' en het daarbij behorende uitvoeringsprogramma. Het project betreft mede de reconstructie van de riolering in de Kerkhoflaan-Angelsloërdijk-Beatrixstraat en Julianastraat. De Kerkhoflaan en Angelsloërdijk worden heringericht als fietsstraten. De fietsstraat Angelsloërdijk-West begint aan de westzijde van de Boermarkeweg en eindigt bij de Wilhelminastraat en maakt deel uit van de fietsroute Kerkhoflaan/Angelsloërdijk. De spoorwegovergang wordt aangepast tot een fietsovergang. Het project is in 2014 gestart, maar tijdelijk stilgezet vanwege het onderzoek naar de bereikbaarheid van het Rensenpark en vanwege het nog aanvullend benodigde budget. Met de opname in het collegeprogramma 2018-2022 en begroting 2019 en verder wordt de voorbereiding weer opgepakt.

**Bijlage 1 Budgettair neutrale posten**

Bedragen x € 1.000

Programma	Lasten/ baten	Afwijking		Omschrijving
1	lasten	55-	I	De meerkosten voor de verkiezingen worden onttrokken aan de reserve.
1	res. mutatie	55	I	
2	lasten	100	I	Bij het Programma Emmen Vernieuwt is sprake van een voordeel op de bedrijfsvoering. Dit wordt onttrokken aan de reserve en betrokken bij de gemeentebrede bedrijfsvoering.
2	lasten	100-	I	
5	lasten	300-	I	Verwacht nadeel op afval in 2018. Het nadeel wordt ten laste gebracht van de voorziening.
5	baten	300	I	
5	lasten	90-	S	De exploitatie van het pand Zandzoom (Delftlanden) was nog niet adequaat verwerkt in de begroting.
5	baten	90	S	
8	lasten	206	I	De vrijval van kapitaallasten nieuwbouw zwembad wordt ingezet ter dekking van het restant van de taakstelling (€ 206.000) op het nieuw te bouwen zwembad.
8	lasten	206-	I	

## Bijlage 2 Onderuitputting kapitaallasten en volumes

### Onderuitputting kapitaallasten exploitatie

Programma Taakveld	Vrijval afschrijvingslasten
1 Bestuur	11.649
2 Economische ontwikkeling	-891.000
3 Crisisbeheersing en brandweer	-548
4 Onderwijshuisvesting	403.674
4 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-18
5 Beheer overige gebouwen en gronden	107.002
5 Riolering	2.158
5 Afval	2.040
5 Ruimtelijke ordening	-28
5 Wonen en Bouwen	1.829
7 Verkeer & vervoer	194.460
7 Parkeren	141.565
7 Economische havens en waterwegen	-20
7 Openbaar vervoer	-22.360
7 Openbaar groen	-20.057
7 Begraafplaatsen en crematoria	-768
8 Sportbeleid en activering	4.900
8 Sportaccommodaties	135.600
9 Samenkracht en burgerparticipatie	67.119
10 Overhead	642.018
<b>Totaal onderuitputting kapitaallasten exploitatie</b>	<b>779.215</b>

### Onderuitputting volumes

Programma Taakveld	Vrijval volumes
2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	65.356
7 Verkeer en vervoer	220.324
10 Overige baten en lasten: vrijval onvoorzien	100.000
<b>Totaal onderuitputting volumes</b>	<b>385.680</b>

### Samenvattend

Vrijval afschrijvingen en volumes	1.164.895
Voordeel op rente	328.000
Voordeel	<b>1.492.895</b>
Stelpost vrijval kapitaallasten en volumes	1.777.300
<b>Niet gerealiseerde vrijval</b>	<b>-284.405</b>

### Bijlage 3 Begrotingswijzigingen n.a.v. collegebesluit

Begrotingswijzigingen n.a.v. collegebesluit januari t/m september 2018					
Programma	B&W-voorstel	Bedrag	Dekking Progr.	Bedrag	Dekking
<b>Programma 1 Inwoners en bestuur</b>					
<b>Totaal</b>					
<b>Programma 2 Economie en werkgelegenheid</b>					
Kort parkeren Hoofdstraat Zuid	BW17.1334	65.000	2	65.000	Reserve Emmen Vernieuwt
Programma Biobased Economy en groene Chemie 2018	BW18.0300	200.000	2	200.000	Provinciale bijdrage
Stimuleringsregeling Dorpen en Wijken; tender 4	BW18.0268	54.700	2	54.700	Reserve fonds dorpen en wijken
Subsidieverlening aan Beuker Holding B.V.	BW18.0079	310.920	2	310.920	Reserve Stimuleringsregeling Revitalisering Landbouw Emmen
Subsidie Stichting Drents Monument – Luchtwachtstoren te Schoonebeek	BW18.0523	41.500	2	41.500	Reserve fonds Bouwen, Duurzaamheid & Jeugdwerkloosheid
Subsidieverlening aan Weber Stekcultures V.O.F.	BW18.0574	34.560	2	34.560	Reserve Stimuleringsregeling Revitalisering Landbouw Emmen
Stimuleringsregeling dorpen en wijken, tender 5	BW18.0594	115.000	2	115.000	Reserve fonds dorpen en wijken
Locatie P-Oost en omgeving	BW18.0632	35.000	2	35.000	Reserve Emmen Vernieuwt
<b>Totaal</b>		<b>856.680</b>		<b>856.680</b>	
<b>Programma 3 Veiligheid</b>					
<b>Totaal</b>					
<b>Programma 4 Onderwijs en jeugd</b>					
<b>Totaal</b>					
<b>Programma 5 Bouwen, wonen en milieu</b>					
Aanvalsplan Bouwen, Duurzaamheid en Jeugdwerkloosheid	BW18.0394	105.000	5	105.000	Reserve fonds Bouwen, Duurzaamheid & Jeugdwerkloosheid
Woon- en leefbaarheidsvisie Nieuw-Weerdinge	BW18.0404	30.000	5	30.000	Reserve fonds fysieke leefomgeving
Verkoop pand Kooikerlaan 50 te Schoonebeek	BW18.0331	90.000-	5	90.000-	Toevoeging aan reserve boekwaarden
Woon- en leefbaarheidsvisie Nieuw-Amsterdam/ Veenoord	BW18.0452	10.000	5	10.000	Reserve fonds fysieke leefomgeving
Afronding pilot Kerspellaan	BW18.0503	37.044	10	37.044	Reserve fonds fysieke leefomgeving
Aanvulling budget stichting bodembeheer Schoonebeek	BW18.0734	300.000	5	300.000	Reserve bodemsanering
<b>Totaal</b>		<b>392.044</b>		<b>392.044</b>	

<b>Programma 6 Inkomensondersteuning</b>						
Inzet middelen Kindpakket 2018	BW18.0119	663.138	10	663.138	Decentralisatie uitkering Kansen voor alle Kinderen	
Contract INLIA 2018-2019	BW18.0603	175.000	10	175.000	Verhoogde middelen asielinstream	
<b>Totaal</b>		<b>838.138</b>		<b>838.138</b>		
<b>Programma 7 Openbare Ruimte Verkeer en Vervoer</b>						
Stratenmakers ploeg met afstand tot de arbeidsmarkt	BW18.0241	50.000	7	50.000	Budget beheer wegen	
<b>Totaal</b>		<b>50.000</b>		<b>50.000</b>		
<b>Programma 8 Sport en cultuur</b>						
Subsidieaanvraag 2018 van Stichting Tegen Haar Wil	BW18.0348	6.000	9	6.000	Budget middelen vrouwenopvang	
Subsidie 1/3 regeling voetbalvereniging SVBC	BW18.0374	917	8	917	Budget uitvoering sportbeleid en sportstimulering	
Subsidie Plan van Aanpak "Naar een maatschappelijke	BW18.0309	100.000	8	100.000	Budget subsidiebeschikkingen bibliotheken	
Subsidie 1/3 regeling voetbalvereniging DVC'59	BW18.0532	883	8	883	Budget uitvoering sportbeleid en sportstimulering	
<b>Totaal</b>		<b>107.800</b>		<b>107.800</b>		
<b>Programma 9 Sociaal domein</b>						
Voucherregeling Vitaal Platteland	BW18.0383	400.000	9	400.000	Budget AMRD projecten	
Subsidie vaststelling subsidie 2017 Energiek Emmen –	BW18.0407	27.030	9	27.030	Budget subsidiebeschikking gezondheidszorg	
Aanvaarden tweede deel subsidie ZonMw	BW18.0480	200.000	9	200.000	Budget subsidie personen verward gedrag	
Ondertekening uitvoeringsovk Vrouwenkrachtcentrale Sedna	BW18.0624	40.000	9	40.000	Budget subsidiebeschikking maatschappelijke opvang	
Duurzame inzetbaarheid regio's en sectoren	BW18.0722	150.475	9	150.475	Bestemmingsreserve ESF	
<b>Totaal</b>		<b>817.505</b>		<b>817.505</b>		
<b>Programma 10 Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen</b>						
Gunning opdracht WOZ-waarderingen	BW18.0359	65.000	10	65.000	Loonsom team Belastingen	
Wijkver. Emmermeer 2e tender	BW16.0847	2.500	2	2.500	Reserve fonds dorpen en wijken	
St. Noorderbreedte 3e tender	BW18.0870	1.250	2	1.250	Reserve fonds dorpen en wijken	
St. Griendtsveen 3e tender	BW18.0870	1.988	2	1.988	Reserve fonds dorpen en wijken	
<b>Totaal</b>		<b>70.738</b>		<b>70.738</b>		
<b>RECAP</b>						
Totaal budgetwijzigingen		<b>3.132.905</b>				
Totaal dekking		<b>3.132.905</b>				